

MĒS — RĪTDIENAS CILVĒKI

Mūsu — padomju cilvēku — skatiens ik mirkli vērsti rītdienā. Nemirstīgais Ļeņins pirms daudziem gadu desmitiem jau saskatīja un rādīja proletariātam mūsu socialistisko šodienu. Lielā Staļina vadībā mēs ejam tālāk — uz cilvēces attīstības spožāko virsotni, uz komunismu. Mūsu socialistiskās sacensības saistības ietiecas nākotnē; mūsu plāni rāda drošāko un taisnāko ceļu uz šo nākotni.

Laiku pa laikam mēs atskatāmies uz padarīto, lai skaidrāk ieraudzītu, kur atrodamies šodien un kurp iesim rīt. Tā mums rodas drošs pārskats par mūsu attīstības gaitu. Un tas ir mūsu spēks. Latvijas bolševīku X kongress bija tāds spilgts apliecinājums mūsu republikas straujajam gājienu uz komunistisko rītdienu. Nupat notikušais Latvijas komjaunatnes VII kongress parādīja latviešu darba jaunatnes izaugsmi par ievērojamu spēku mūsu augšupejas veicināšanā. Ja partijas kongresa delegāta — ierindas kolchoznieka runā mēs saiklausām valstsvīra vārdus un apstākļu izpratni, ja komjaunatnes kongresa delegāta — nesenā arodskolas audzēkņa vārdus apgāroja jaunības trauksme un kvēla pārliecība, ka 20. gadsimts ir komunisma uzvaras gadsimts, — tad tas vēl lieku reizi apliecina, ka nākotne pieder mums, ka mēs — rītdienas cilvēki.

Pašisms gribēja izvīrot no cilvēces mūža vairākus gadu simtus un sadedzināt pasauli uz barbarisko viduslaiku inkvizīcijas sārta. Brīvību mīlošās tautas fašistiskajiem murgotājiem piespriedušais taisnu tiesu. Pašisms satriekts, bet to izauglējusais imperiālists vēl dzīvs: imperiālista kalpu galvās turpina vēl laist saknēs fašistiskā ideoloģija. Amerikāņu dolara un angļu mārciņas pielīdzēji ar teroru grib nomākt un iebiedēt visu progresīvo un tā pārstāvjus: viņi sāva uz Itālijas komunistu vadītāju Palmiro Toljati, viņi sauc tiesas priekšā Amerikas komunistu līderus un Rietumvācijas komunistu partijas sekretāru Maksī Reimānu. Viņi smacē cietumos franču ogļračus un Dienvidkorejas demokratu. Asinis viņi cenšas noslīcināt indoneziešu un vjetnamiešu brīvības alkas.

Un tomēr viņiem katrā jaunā diena aust kā jauns biedinājums. Ne jau viņu spēkos ir pretoties nenovēršamajam: mūsu laikmetā visi ceļi ved uz komunismu. Skriet, nāves bailēs no nenovēršamā Anglijas leiboristu valdības premjerministra vietniekam Herbertam Morisonam arī paspruka kādā Britānijas juvelieru asociācijas rīkotā intimā banketā skaudrā atzišanās: «Laiks darboties pret mums!»

Laiks rīt uz priekšu, uz nākotni, bet daudzus kapitalisma pasaules darbiniekus māt briesmīgas bailes no nākotnes. Ne velti šīs pasaules filozofijā, literatūrā un mākslā tik spēcīgi skan pesimisma un nāves motīvi.

Vīpus okeāna nesen kāds Dels Karnegi, iedomājās atradis recepti pret visām kapitalisma nelaimēm un sarakstīja grāmatu: «Kā pārstāt mocīties un sākt dzīvot?» Karnegi saviem tautiešiem dod «visgudru» padomu: «Dzīvojiēt aiz laiku necaurlaidošām šķērsienām». Okeāna tvaikonim ir, ūdens necaurlaidošs šķērsiens; ja rodas sūce, šķērsiens aizveras un neļauj ūdenim ieplūst blakus nodalās. Aizsūcāmies uz šo piemēru, Dels Karnegi ieteic iekārtot savā apzinā «laiku necaurlaidošas» šķērsienas. Viņš dod padomu «aizsūt dzelzs durvis uz pagātni — mīrušajām vakardienām — un uz nākotni — nedzimušajām rītdienām».

Un kā lai dolaru žvādzinātāji nebūstas no nākotnes? Amerikāņu statistikas organizācija «Dodge corporation» uzskaitīja 112 redzamus buržuaziskos ekonomistus atbildēt uz jautājumu, vai viņi sagaida «kritumu» 1949. gadā? (Ar delikato «kritumu» domāta krīze.) Vairums — 64 cilvēki — atbildēja apstiprinot, kā lai tādā gadījumā automātiskā šķiltavu vai košļājamās gumijas fabrikas īpašnieks neierīko savā apzinā «laiku necaurlaidošas» šķērsienas?

Protams, Volstrita «varēnie» labi saprot, ka no «carne diem» principa krīze nenokautrēsies un Amerikai muguru nepagriezīs. Lai kaut uz dažiem mēne-

F. RŪMNIĒKS

šiem attālinātu ekonomisko sabrukumu, koncernu magnati un latifundiju īpašnieki cenšas sašaurināt ražošanu. Kamēr padomju laudis domā par to, kā ražot vairāk un ātrāk, kamēr mūsu republikas kolchozu priekšsēdētāji vēstulē biedram Staļinam apņemas paplašināt šā gada sējumu platību par 15 proc., ASV zemkopības ministrija aicina savus fermerus 1949. gadā samazināt kviešu sējumu platību par 8 proc., kā arī audzēt mazāk kartupeļu, mazāk linsēklu, mazāk risu, kokvilnas un zemes riekstu.

Sāda nejēdzība zīmīga kapitalisma pasaulei, bet tā nav vienīgā. Visiem zināma amerikāņu literatūras degradācija; tagad sāk bankrotēt teātri. Ņujorkā ar tās 8 miljoniem iedzīvotāju, kā izrādās, nespēja vairs eksistēt, un bankrotēja vienīgais operas teātris. Bankrotu piedzīvoja arī Ņujorkas baleta teātris. Slēgts «Nacionālais teātris» — vienīgais dramatisks teātris ASV galvaspilsētā Vašingtonā. Bet bēdīgi slavenās pretamerikaniskās darbības izmeklēšanas komisija turpina sēdināt uz apsūdzēto sola simtiem aktieru un rakstnieku, kuri iedrošinās domāt, ka «brīvā» Amerikā ir atlaists domāt citādi, nekā tas labotāik Volstritam.

Taisnība Morisonam: laiks darboties pret viņu. Katrā jaunā diena imperiālistam nozīmē soli tuvāk bojā ejai. Bet Dels Karnegi nopūlās veikt: cilvēks nav dzīvnieks, kas nespēj domāt, ielūkoties pagātnē un apjaust nākotni. Miljoniem cilvēku pasaulē pareizi novērtē vakardienas un pareizi saprot, kurp ved progresa ceļš. Amerikā komunistus grib iztīrīt par valsts noziedzniekiem, bet sirmgalvis Bernhards Sovs saka: «Cilvēkus, kuri principā nav komunisti, nevar saukt par civilizētiem cilvēkiem». Sovs tautiete Hilda Kuini raksta padomju zemes jauniešiem: «Es zinu, ka viņa ar fašismu nav beigusies, tāpēc es iestājos komjaunatnē».

Visas pasaules patieso demokratu skati pievērsti Padomju Savienībai, mūsu lielajai rītdienas zemei. Tautas masas visdažādākajās valstīs arvien vairāk pārliecinās, kādai jābūt īstai demokrātijai, Padomju Savienības prasības nodrošināt stingru mieru atbalsta ogļraču un profesoru, rakstnieku un laukstrādnieku. Vērsdamies pret Ziemeļatlantijas paktu, norveģu profesors Kreibergs daudz tūkstošu cilvēku, mitinā Oslo teica: «Neesmu komunisti, bet es uzskatīju par savu pienākumu atbalstīt spēkus, kas prasa, lai mūsu ārējā politika kalpotu miera lietai visā pasaulē. Atlantijas pakts ir ķēdes loceklis agresoru provokatoriskajos plānos... Norveģu tautas intereses tiek nodotas. Mūsu asiņus grib upurēt ASV interešu labā, bet mēs negribam to!» No visām pasaules malām telegrafs un radio nes vēstis, ka plašās tautas masas atbalsta PSRS Ārlietu ministrijas paziņojumu par Ziemeļatlantijas pakta un apsvēkt biedra Staļina atbildes Kingsberijam Smitam par atbrūošanos un Miera Pakta realizēšanu.

Visg tās ir vēl viens pierādījums, ka reakcijas, kas grib vēstures attīstību pagriezt atpakaļ, zūd pamati zem kājām. Uzvar jaunais, uzvar socialisma idejas, uzvaram mēs — rītdienas cilvēki, un vakardienas netirajām atliekām jāpazūd no pasaules vēstures skatuves.

Mūsu plato soli uz komunismu, kuram pievienojusās jaunās demokrātijas valstis un turpina pievienoties arvien varenāki demokrātisko spēku pulki visā pasaulē, nespēj sajaukt nekādi čerčīli un dallesli, nekādi hersti un sartri. Mūsu partija audzina jauno komunistisko cilvēku, modri sargādama padomju sabiedrību no vakardienas cilvēku mēģinājumiem iespiesties lielās rītdienas cēlāju armijas rindās un palīdzēdama tautai atmākot visus mūsu ideoloģijas pretiniekus, kas tiecas vīt sev līdzās mūsu zinātnē, literatūrā, mākslā un kritikā. Ar dziļu sašutumu un nīcīnāšanu padomju cilvēki vērsās pret antizinašisko uzskatu sludinātājiem, apolītiskās literatūras un mākslas apoloģiešu, pret antipatriotiskiem kosmopolītiem kritikas laukā. Satriekdami šo buržuazijas līdzskrējēju koncepciju, mēs arvien vairāk attīrām savu ceļu uz komunistisko rītdienu.

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1949. G.

6. FEBRUARĪ

Nr. 6 (212)

Biedra J. V. STAĻINA atbildes

uz Amerikāņu agentūras «International News Service»
generāldirektora Eiropā Kingsberija SMITA kunga
jautājumiem, kas saņemti 1949. gada 27. janvārī

Pirmais jautājums. Vai PSRS Valdība būs ar mieru izskatīt jautājumu par tādas deklarācijas publicēšanu kopīgi ar Amerikas Savienoto Valstu Valdību, kas apstiprinātu, ka ne vienai, ne otrai valdībai nav nodoma karot vienai pret otru?

Atbilde. Padomju Valdība būtu ar mieru izskatīt jautājumu par tādas deklarācijas publicēšanu.

Otrs jautājums. Vai PSRS Valdība būs ar mieru kopīgi ar Amerikas Savienoto Valstu Valdību veikt tādas šī Miera Pakta realizēšanai domātus pasākumus kā pakāpenisku atbrūošanos?

Atbilde. Protams, PSRS Valdība varētu sadarboties ar Amerikas Savienoto Valstu Valdību tādu pasākumu veikšanā, kas domāti Miera Pakta realizēšanai un ved uz pakāpenisku atbrūošanos.

Trešais jautājums. Ja Amerikas Savienoto Valstu, Apvienotās Karalistes un Francijas valdības būs

ar mieru separātās Rietumvācijas valsts dibināšanu atlikt līdz Ārlietu Ministru Padomes sesijas sasaukumam, kas veltīta Vācijas problēmas izskatīšanai kopumā, — vai tad PSRS Valdība būs ar mieru atcelt ierobežojumus, kādus padomju varas organi ievēduši komunikācijas starp Berlini un Vācijas rietumu zonām?

Atbilde. Ja Amerikas Savienotās Valstis, Lielbritānija un Francija ievēros trešajā jautājumā minētos noteikumus, Padomju valdība neredz šķēršļu transporta ierobežojumu atcelšanai, tomēr tā, lai vienlaikus tiktu atcelti triju lielvalstu ieviestie transporta un tirdzniecības ierobežojumi.

Ceturtais jautājums. Vai Jūs, Jūsu Ekscelence, būsit ar mieru sastapties ar Prezidentu Trumenu kādā abām pusēm pieņemamā vietā, lai apspriestu tāda Miera Pakta noslēgšanas iespēju?

Atbilde. Esmu arī agrāk paziņojis, ka pret sastapšanos iebildumu nav.

J. V. STAĻINA atbilde

uz Kingsberija SMITA telegramu

1. februārī Amerikāņu agentūras «International News Service» generāldirektors Eiropā Kingsberijs Smits no Parīzes piesūtījis J. V. Staļinam šādu telegramu:

«Generālisimūšam Josifam STAĻINAM,

Kremli, Maskavā

Jūsu Ekscelence,

Baltā Nama oficiālais pārstāvis Čārlzs Ross šodien paziņoja, ka prezidents Trumens būtu priecīgs par iespēju apspriesties ar Jums Vašingtonā. Vai Jūs, Jūsu Ekscelence, būsit ar mieru braukt uz Vašingtonu šajā nolūkā? Ja ne, tad kur Jūs būtu ar mieru sastapties ar prezidentu?

Ar dziļu cieņu
Kingsberijs SMITS,
agentūras «International News Service»
generāldirektors Eiropā»

J. V. Staļins nosūtīja Kingsberijam Smitam šādu atbildi:
«Kingsberijam SMITA kungam, Agentūras «International News Service» generāldirektoram Eiropā, Parīzē

Jūsu 1. februāra telegramu saņēmu.

Esmu pateicīgs prezidentam Trumenam par aicinājumu uz Vašingtonu. Brauciens uz Vašingtonu ir mana sena vēlēšanās, par ko savā laikā esmu runājis ar prezidentu Ruzveltū Jaltā un ar prezidentu Trumenu Potsdamā. Diemžēl, pašlaik man nav iespējams izpildīt šo savu vēlēšanos, jo ārsti noteikti iebilst pret manu kaut cik ilgstošu braucienu, it īpaši pa jūru vai pa gaisu.

Padomju Savienības valdība apsvēktu prezidenta braucienu uz PSRS. Varētu organizēt apspriedi Maskavā vai Ļeņingradā, vai Kaļiņingradā, Odesā vai Jaltā, — pēc prezidenta izvēles, ja, protams, tas nerunā pretim prezidenta ērtības apsvērumiem.

Ja, tomēr, pret šo priekšlikumu būs iebildumi, varētu iekārtot sastapšanos Polijā vai Čehoslovākijā, — pēc prezidenta ieskata.
1949. gada 2. februārī».

Ar cieņu J. STAĻINS

Pie Staļingradas

Alfreds Krūklis

Skrien vilciens uz dienviņu pusi,
Jau pilsētu samana skats,
Un bijušais karavīrs klus,
Sāk vērot, kur cīnījies pats.

Un satraukts karavīrs vēro:
— Lūk, tanks te reiz sadega svešs...
Nu mērnieks te stepi jau mēro,
Pēc gadiem lai šalkotu mežs.

— Nu, raugies: kur prettanku grāvīs
Pār stepi reiz atzīnījās baigis, —
Kāds pērnad jau rudzus te plāvis,
Un šodien te arums kūp svaiģis.

Bet te mēs reiz zemniecu rakām,
Lai nebūtu dienas tik šūras;
Pa senajām kauju takām
Nu veldze plūst druvām no jūras.

Pirms gadiem te milzīgāi kaujai
Ar uzvaru lēmām mēs rimt
Un traucāmies tālāk līdz Elbai,
Jauns laikmets lai verētu dzimt.

Ai, varenā padomju tauta!
Šo vietu vairs nepazīt man!
Kur zeme bij granātu orauta —
Nu darba rosme tur skan!

Te sasitām vācus to gadu,
Tie celties vairs neespēs!
Vēl skaistāku Staļingradu
Te šodien uzceļam mēs!

«Miera balss»

S. Gelberga grafika. (No latviešu padomju mākslinieku darbu izstādes)

SVESĀS POZICIJĀS

Par teātra kritiķu antipatriotiskās grupas intrigām

Bagāta māksla radīta mūsu zemē. Lielie panākumi dažādos padomju mākslas un literatūras žanros sasniegti, pateicoties Lēnina-Stalīna partijas virzošajai vadībai. Bolševiku partijas personīgi biedrs Staļins neatstājot, diendienā rūpējās par gaigās kultūras pārpilnības radīšanu mūsu zemē, jo šai kultūras pārpilnībai ir viena no galvenajām sociālisma priekšrocībām.

VK(b)P CK vēsturiskie lēmumi ideoloģijas jautājumos, kurus caurstrāvo mīlestība uz padomju mākslu, staļiniskās rūpes par tās tālāku uzplaukumu, padomju tautas cieņas par komunistu jaunajos apstākļos, nodrošina kautnietiskā padomju patriotiskā gara valdību literatūras un mākslas darbinieku rindās, augstu idejiskumu visā viņu radošajā darbā.

Padomju literatūra un māksla — mūsu tautas pamatota lepnuma priekšmets.

Mums ir tiesība lepotos ar padomju mākslas un, pēdējā laikā it īpaši, ar padomju literatūras sasniegumiem, kas ir partijas virzošās vadības ievērojams sasniegums, — norādīja biedrs Molotovs ziņojumā par Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas 31. gadadienu. — Mūsu literatūra, kino un citi mākslas veidi kļuvuši atzīviem bagātāki ar tādiem darbiem, kas savos tēlos parāda padomju laimēta notikumu un cilvēku darba idejisko jēgu. Patiesa māksla visiem saprotama un atstāj dziļas pēdas cilvēku apziņā, un tādi, veicinot panākumus padomju tautas komunistiskajā uzdevumā, tāk lielā nozīmē ir pašreizējām uzplaukuma padomju mākslā. Padomju māksla izplatās tālu aiz mūsu zemes robežām, apgalmojot mūsu Dzimtenes darbus un dzīvi, kurus kapitalistiskā prese cenšas slēpt vai sagrozīt darba lauku acīs.

Ne vienā citā zemē mīļoniem ļāvu nevēlī literatūrai un mākslai tādu neaprobežotu mīlestību un tādu nopietnu uzmanību kā pie mums. Vērtīgi, ar lielu interesi mūsu tauta seko padomju literatūras un mākslas panākumiem, priecējas par tās sasniegumiem, sāpīgi pārdzīvo jebkuru neveiksmi. Ne vien katrs padomju literatūras un mākslas ievērojamā darbs pie mums tiek salīdzināts ar izcīnītu kauju vai ar lielu uzvaru saimnieciskajā frontē.

Tikai tādi laudis, kas svešā padomju sabiedrībā, bezmājas kosmopolīti, kam trūkst Dzimtenes mīlestības, dzimtas kultūras mīlestības svēto jūtu, var nolēgt padomju literatūras un mākslas progresīvo lomu un lielo pārveidojošo nozīmi. Tāda veida cilvēku kaite kosmopolitiskās idejas nodara lielu sāpīgumu tautas interesēm, padomju literatūras un mākslas interesēm.

Kā piemērs tam ir teātra kritiķu grupas, kurā apvienojušies J. Juzovskis, A. Gurvičs, J. Altmans, A. Borščagovskis, J. Cholodovs (Meļerovičs), G. Bojadžijevs, L. Malugiņs, J. Varsavskis u. c., «darbības». Šai bezmājas kosmopolītu grupai nav dārgas Dzimtenes intereses, padomju tautas intereses. Aplūpi ar buržuāzisko Rietumu pagrimuma ideoloģiju, zemojamies ārzemnieciskā priekšā, viņi saindē padomju mākslas veselīgo radošo atmosfēru ar buržuāziskā urākosmopolitisma, estētisma un kundziskā snobisma trūdošo garu. Šo estētizējošo antipatriotisku, bezmājas, bezintereses cilvēku uzstāšanās vērsta pret visu jauno, progresīvo padomju dramaturģijā un teātri. Estētisms — pēc savas dabas — ir pretautentisks, antipatriotisks, anticlonāls.

Fakti rāda, ka šie kritiķu grupas lomjotais taktiskais pagrimiens ir divkosība. Saprazdami, ka nevienam neļaus viņiem atklāt sludināt savus antipatriotiskos uzskatus, viņi maskējās kā padomju mākslas augstu māksliniecisko īpašību aizstāvji.

Vārdos viņi gatavi atzīt socialistiskā realisma principus, darbos nošķir šos principus. Slēpdami savu garīgo nabadzību ar demagoģisku plāpšanu par «māksliniecisko meistarību», viņi ceļ augšā vecās, reakcionārās «tīrās mākslas», «mākslas māksla» teorijas. Nīkni vērdamies pret padomju dramaturģijas jauniem darbiem, kas atsedz mūsu laikmeta cilvēku cēlās īpašības, viņi cenšas degradēt un trivializēt to idejisko saturu. A. Gurvičs sludināja kaitīgu teoriju par mākslas atrautību no mūsu laika dzīves. Runādams par kāda dramaturģa daiļradi, Gurvičs pārmeta viņam, ka viņš pēckāra temas atriešanu «sēls nīkni» laikā, kad pēckāra motīvi vēl nevarēja izspiest nepabeigtā kara intereses un, tālāk, nevarēja sagādāt rakstniekam lielu daudzumu novērojumu tipiskā atļāšanai.

Gurviča «teoretiskie» izdomājumi vērsti pret socialistiskā realisma pamatiem. Socialistiskais realisms prasa no mākslinieka vērtīgi studēt īstenību, prasmi atļot dzīves parādības tās revolucionarajā attīstībā; tas prasa drosmi izvirzīt aktuālus laikmeta jautājumus, dedzīgi atbalstīt jaunā, komunistiskā asus. Gurvičs un viņam līdzīgi buržuāziskās estētikas sludinātāji uzstājas pret novatorismu dzīvē un mākslā: viņiem svešas mūsu cilvēku, komunistiskās sabiedrības cēlā, cēlās patriotiskās tieksmes. Mākslas darbu novērtēšanā viņi vadās nevis no dzīves prasībām, ne no padomju tautas interesēm, bet no buržuāziskās

estētikas kēnīgajiem un sapuvušajiem kanoniem. Viņi apmelo padomju laudis un mūsu mākslu, apgalvojot, ka «mūsu negatīvie varoņi — tie ir vakardienas pozitīvie varoņi». Citiem vārdiem, no Gurviča redzes viedokļa mūsu laikmeta lielie varoņi, viņu nemirstīgie darbi nelīdzu laika pārbaudī. Tikai launprātīgs melis var kaut ko līdzīgu apgalvot.

Vai tas nav raksturīgi, ka pēdējos gados kritiķis Gurvičs nav sacerējis neviena raksta, kurā būtu pozitīvi novērtēts kaut kāds padomju dramatisks darbs. Nīkni nurdēdams, viņš šlo padomju literatūras un mākslas attīstības vēsturi kā nepārtrauktu neveiksmju un sakāvju virkni, ar to rupji ir nesodīgi izkropļojot mūsu kultūras patieso a'u.

Mūsu dramaturģijas un teātra radošos sasniegumus citīgi noklusē arī otrs estētizējošo kritiķu «līderis» J. Juzovskis, kas savu «darbību» kritikas laukā uzskā ar huligāniskiem uzbrukumiem Majakovskim par viņa poemu «Labi», ar kundzisku nīcināšanu runādams par M. Gorkija lugas «Sīkpiņoni» varoni Nīlu kā par «nepilnvērtīgu varoni».

Patiesos tēlos iemiesojot padomju īstenību, propagandējot mūsu socialistisko iekārtu, padomju literatūra un māksla aktīvi piedalās lielajā vēsturiskajā cīņā par mieru un demokrātiju, pret reakcijas un imperālistisma spēkiem. Attēlojot padomju laimēta lielum un varonību, padomju cilvēku cēlās īpašības, tie uzskatāmi apliecinā socialistiskās iekārtas, padomju ideoloģijas pārākumu par kapitalisma iekārtu un tās ideoloģiju.

Nihilistiem, nīvējošajiem mīetpāsoņiem nav dārga ne tikai mūsu māksla, viņiem nav dārgs padomju cilvēks. Nevērtīgi, nīvējošā tonī viņi atļūjas rakstīt par cilvēku, kas uzcēlis socialistumu, nosargājis savu tēvzemi no ieināniekiem un izglābis cilvēci no fašistiskās verdzības draudiem. Ko vērts, piemēram, tāda Juzovska frāze, ka no vācu lebrucējiem atbrīvotajās zemēs «ir jāatjauno celtnes, ir jāatjauno arī cilvēku dvēseles!». Riebīga, padomju cilvēku apvainojoša frāze! Juzovskim un viņam līdzīgiem nesaprast, ka ieinānieks, kas pārvērtā drupās celtnes, sagrāva plisētas un ciemus, nebija spējīgs sagraut padomju cilvēku dvēseles. Fašistisko barbaru bruņotie karapoli nesēja salauzt staļiniskās ciltis cilvēku — Zoļas Kosmodemjānska, Oļega Kosevoja un mīļoniem viņu brāļu un māsu, tēvu un kaulis draugu garu. Lēnīe, neuzvarētie padomju patrioti izturēja visus pārbaudījumus un iznāca kā uzvarētāji.

Mūsu cilvēku lielums, viņu bezgalīgā Dzimtenes mīlestība nav saprotama buržuāziskajiem estētiem, kas ir naidīgi padomju sabiedrības garam. A. Gurvičs pasludināja lēnprātību par krievu cilvēka nacionālo īpašību. Kādā rakstā viņš melīgi izkropļo padomju cilvēka visvērtīgās jūtas — Dzimtenes mīlestību: «Kad, estētiskā patriotisma vārdi, skaidras domas neaproti, viņi izrādīja gatavību cīņai, viņiem bija vajadzīga ticība uzvarai, glābīņam, un būtu mūļīgi tam vai citam kara darbiniekam, viņa vecajai mātei vai vecvītam atņemt, viņu ticību laimīgam kara iznākumam uz tā pamata, ka šī ticība ir nevis apziņa, bet irracionāla». Apgalvojot, ka neapziņnā ticība, «irracionālas» jūtas vārdīga padomju cilvēks viņu cīņā pret hitleriskajiem lebrucējiem, — tas nozīmē visnekaunīgākā kārtā apmelo padomju tautu.

Tā vietā lai, ar māksliniecisko tēlu analīzes palīdzību pilnīgāk atklātu padomju cilvēka pārākumu par kapitalistiskās sabiedrības cilvēku, šie kritiķi nekautrēdamies izkropļo padomju cilvēka tēlu, runā par to nevērtīgi, apkaunojošā tonī.

Šie kritiķi mīl daudz runāt par savām augstajām estētiskajām prasībām. Bet viss tas ir bezgalīgi tālu no socialistiskās īstenības, no nacionālās augsnes, no mūsu cilvēku garīgās dzīves — viss tas ir maska, kas aplēpš tādu cilvēku sejas, kuriem sveša padomju māksla.

Tai laikā, kad padomju patrioti izvērs cīņu pret riebigu buržuāzisko kosmopolitismu, antipatriotiskās kritiķu grupas pārstāvi cenšas kultivēt šo sapuvušo ideoloģiju. Kritiķi L. Malugiņs, G. Bojadžijevs nēmās aizstāvēt režisora Sachnovska kaitīgo grāmatu «Domas par režisuru», kurā spļīti izpauzās zemošanās buržuāziskās teātra kultūras priekšā. Tā nav nejausība, ka J. Altmans savā grāmatinā par Lesinā kā izcilāko šī darbinieka īpašību atzīmē viņa kosmopolitismu.

Šie sapuvušie sīkpiņoniskie estēti ilgus gadus zemojās pagrimušās Rietumu kultūras priekšā, degradēja krievu klasisko teātri, uzstājās pret tā slavenajām realistiskajām tradīcijām. Viņi nīkni uzbrūk Dailes un Mazajam teātriem, kuri ir krievu padomju mākslas lepnumis. Pietiek atgādināt, ka J. Juzovskis apgalvoja, it kā Meļerholā bijis tuvāk Gogolim nekā Maskavas Dailes teātris. Juzovskis attaisnoja Meļerholā

trīkus krievu klasiku lugu iestudējumos, pasludinot šo mums naidīgo cilvēku, kas pilnā mērā bija atkarīgs no trūdošā dekadentiskā Rietumu teātra, par dramaturģu — Gogoļa, Ostrovska, Suchovo-Kobelina «līdzautoru». Formalistisku kēmošanu Juzovskis dēvēja par novatorismu... Pēc meļerholidisma atmakošanas Juzovskis vārdos atvairlās no saviem agrākajiem formalisma cildinājumiem, bet darbos turpināja cīņu pret socialistiskā realisma mākslu.

*Antipatriotisko kritiķu grupa, nerēķinoties ar tautas interesēm, nokengā padomju dramaturģijas un teātra labākos darbus, vērsās pret veiksmīgākajām laikmetīgajām lugām: «Varenais spēks», «Mūsu dieniskā maize», «Kādā plisētā», «Maskavas raksturs» u. c. Tāda kritika nepalīdz padomju dramaturģijas radošajai augšanai, bet traucē to.

Šī grupa cenšas falsificēt sabiedrisko domu, uzspiest tai savus grupas, socialistiskajai ideoloģijai svešos uzskatus un vērtējumus. Šai ziņā raksturīgs troksnis, kas nesēn bija sacēlis sakārā A. Surova lugas «Zaļā iela» iestudējumu Maskavas Dailes teātri. Izrāde vēl tikko gatavojās, bet melnēni no šīs grupas izplatīja melnīgas baumas par teātra neovērošanu izgāšanu viņa darbā pie padomju lugas. Šis smilkstošās «kampanijas» jēgu ar cīnisku atklātību izteica J. Altmans Viskrievijas teātru biedrības teātra kritiķu apvienības sapulcē. Viņš teica: «Vajadzēja notikt bēdīgam atgādījumam ar lugas «Zaļā iela» autoru, lai mēs pirmo reizi izrādītos apvienoti». Tāds ir šīs kritiķu grupas sen izveidojušās «apvienošanās» patiesais pamats: viņus vieno launprātīga izturēšanās pret padomju dramaturģiju un teātri.

Cilvēki, kuri ietilpst šai grupā, ielida dažās zinātniskās pētnieciskās, mācību iestādēs un teātros (Bojadžijevs, Borščagovskis, Malugiņs u. c.). Viņi ietekmēja teātra pētnieku un kritiķu kadru sagatavošanu, iepotētiem savus buržuāziskos estētiskos, snobiskos uzskatus un gumi. Teātra pētnieku un kritiķu kadri jāaudzina bolševistiskā partijas skolas garā. Vajadzīgs gatavot tādas darbiniekus, kas pret dedzīgi un principiāli cīnīties par realistisko virzienu mākslā, atbalstīt jauno, progresīvo, komunistisko. Cilvēkiem, kas stāv uz svešām, antipatriotiskām pozīcijām, nedrīkst uzteict kadru audzināšanas atbildīgo ietu.

Vislabvēlīgākos apstākļus savai padomju mākslai naidīgajai darbībai buržuāziskā estētika epigoni atrada Viskrievijas teātru biedrības sastāvējušajos kabinetos, kā arī, vēl līdz nesenam laikam, Padomju rakstnieku savienības dramaturģijas komisijā, kur viņi tad arī sludināja savus kaitīgos uzskatus dažādās apspriedēs un konferencēs.

1948. gada novembra beigās Mākslas lietu komiteja, Padomju rakstnieku savienības dramaturģijas komisija un Viskrievijas teātru biedrība bija sarīkojušas «radošo konferenci» par temu «Dramaturģija padomju teātri». Šai «konferencē» A. Borščagovskis dažādi nozākāja lugas «Varenais spēks», «Maskavas raksturs», «Goda likums», t. i. tieši tos darbus, kuros parādītas jaunās, socialistiskās sabiedrības īpašības, izvirzīti svarīgi mūsu laika jautājumi. Viņš uzbruka to teātru vadībai, kas iestudējuši laikmetīgas lugas. Tai pašā «konferencē» kritiķis L. Malugiņs pēc kārtas nokengāja «jaunās tendences lugas».

Šī «konferences» parādīja, ka teātra kritiķi darbojas cieši saliedēti antipatriotiska grupa, kas ne tikai nav ieinteresēta mūsu dramaturģijas un teātra attīstībā, bet, gluži otrādi, cenšas novirzīt padomju mākslu uz maldīgu ceļu.

Apmēram tai pašā laikā notika Viskrievijas teātru biedrības teātra kritiķu apvienības pāreka sapulcē. Šai sapulcē pārskatu par apvienības darbu sniedza tās priekšsēdētājs G. Bojadžijevs. Referents mēģināja visādi notuēt kritiķu apvienības radikālās klūdas, tās kaitīgās radošās pozīcijas, reducējot visu uz to, ka kritiķi «nepietiekami aktīvi reaģēja uz ievērojamākajām izrādēm». Taču ir zināms, ka VTB ilgu gadus valdīja vissiltākā estētika un apolitisma sapuvusi atmosfera, ka VTB kabinetā kalpoja par patvertni formalistiem. Visu to G. Bojadžijevs noklusēja.

Šai pašā sanāksmē Juzovskis nosauca par kritiķu apvienības jauna biroja «darbības programmu». Šie mēra sajūtu zaudējušie estētiskās gaumes «sīkumdevēji» atklāti pretendē uz tiesībām vadīt mākslu, uzskatot, ka tieši viņiem jābūt par augstākajiem skolotājiem un tiesnešiem teātra un dramaturģijas jautājumos. Viņi nostāda sevi pret sabiedriskajai domai, stāda savas grupas intereses augstāk par padomju valsts, pa-

domju tautas interesēm. Šis tā saucamās teātra kritiķu apvienības pretenzijas virzītas uz to, lai atrautu mūsu mākslu no bolševiku partijas politikas, kas sastāda padomju iekārtas dzīvojošo pamatu.

Padomju muzikas darbinieku sanāksmē VK(b)P Centrālajā Komitejā b. A. Zdanovs norādīja, ka Komunistu savienības bijušās orķestra vadītāja vienlaicīgi bija vajadzīga ne varas dēļ, bet tāpēc, lai realizētu noteiktu virzienu. muzikā. Arī Juzovskis un gurviči sapņo par savu vadošo lomu tāpēc, lai izplatītu un atbalstītu noteiktu virzienu dramaturģijā un teātri, — kaitīgu, antipatriotisku virzienu. Šiem cilvēkiem ir svešas nacionālās padomju lepuma jūtas, lepuma jūtas par padomju teātri, par padomju mākslu, par mūsu socialistisko kultūru un tās radītāju — padomju tautu. Lūk, kāpēc šī antipatriotiskā grupa jāatmasko un jāsgrauj līdz galam.

Ievērojama daļa atbūdbas par radošos neciešamo stāvokli teātra kritiķā guļstas uz mūsu presi, kas neatmaskoja antipatriotiskās kritiķu grupas kaitīgos izdomājumus, atvēlēja tiem savas lappuses, nesamierināmi necīnījās pret viņu pretautentisko darbību.

VK(b)P CK pazīstamajā lēmumā «Par dramatisko teātru repertuaru un pasākumiem tā uzlabošanai» atzīmēts, ka «Avīzes, literāri mākslinieciskie un teātru žurnāli vāji izvirza jaunus kritiķus, kas spējīgi personīgi neieinteresēti novērtēt lugas un teātra iestudējumus. Atsevišķi kritiķi, novērtējot lugas un inscenējumus, vadās nevis no padomju dramaturģijas un teātra mākslas attīstības interesēm, t. i. ne no valsts un tautas interesēm, bet no grupu, draudzības, personīgām interesēm». Šie ļoti nopietnie trūkumi līdz šim laikam nav novērsti: un traucē patiesi partijas teātra kritikas attīstību.

Acm redzami kļūmīgas pozīcijas šai jautājumā iemēmusi avīze «Sovetskoje Iskusstvo» un «Teatr», kas pēc būtības kļuvusi par estētizējošo kritiķu — formalistu tribīni. Avīzē «Sovetskoje Iskusstvo» galvenos rakstus par svarīgākajiem dramaturģijas un teātra jautājumiem rakstīja neliela kritiķu grupa — Borščagovskis, Bojadžijevs, Malugiņs, Varsavskis. Izņemot redakcijas bezprincipiālitāti, viņi kultivēja grupu noskaņus, padomju presi svešus tūkus, pretojās jaunu talantīgu dramaturģu un kritiķu izvirzīšanai, citīgi sargot savu monopolu stāvokli. Par padomju dramaturģijas labākajiem darbiem (piemēram par lugām «Varenais spēks», «Mūsu dieniskā maize» u. c.) avīze publicēja estētisko muldoņu mīglainos rakstus. Ar centību, kas cieņīga labākas pielietošanas, redakcija aizstāvēja V. Sachnovska kaitīgo grāmatu «Domas par režisuru». Iztopot antipatriotiskajai grupai, avīze ignorēja teātra kritikas pamata jautājumus. Šī redakcijas trūdošā pozīcija nostiprināja teātra kritiķā vadošo stāvokli padomju mākslai kaitīgā grupā.

Tikpat neiepriecinošu ainu redzam žurnālā «Teatr», kurā darbojās tie paši estētizējošie kritiķi. Tā nav nejausība, ka šī žurnāla kaitīgā līnija avīzes «Sovetskoje Iskusstvo» lappuses ieguva cildinošu novērtējumu kādā no saviem rakstiem par žurnālu «Teatr» L. Malugiņs rakstīja: «Šī gadā žurnāls guva noteiktus panākumus, — tas attiecas kā uz atsevišķiem talantīgiem rakstniekiem, tā arī uz virkni izvirzītu interesantu jautājumu». «Talantīgo raksturotāju skaits, kuriem L. Malugiņs izkērdīgi izdala komplimentus, pirmām kārtām figurē A. Borščagovskis. Šie, ar atļauju sacīt, kritiķi vajdijas nevis no mākslas interesēm, bet no draudzības attiecībām.

Antipatriotiskās kritiķu grupas pārstāvi publicējis arī centrālo avīžu — «Izvestija», «Komsomolskaja Pravda», «Literaturnaja Gazeta», «Kultura i Zizn», «Pravda» lappuses. Atvēlot savas lappuses šādiem «kritiķiem», avīžu un žurnālu redakcijas sekmēja viņu viltus autoritātes izcelšanu.

Pasvītrojot kritikas svarīgo lomu teātra mākslas attīstībā, VK(b)P CK lēmumā «Par dramatisko teātru repertuaru un pasākumiem tā uzlabošanai» uzdeva avīžu «Pravda», «Izvestija», «Komsomolskaja Pravda», «Trud», «Sovetskoje Iskusstvo» un «Literaturnaja Gazeta» redakcijām iesaistīt darbā politiski nobriedušus, kvalificētus teātra un literatūras kritiķus, sistematiski publicēt rakstus par jaunām lugām un izrādēm, noteikti cīnīties pret apolitiskumu un bezidejiskumu teātra kritiķā. Šī prasība ir jāpilda neatlaidīgi.

Uzdevums ir atmastot buržuāziskā estētisko virzienu teātra kritiķā kā antipatriotisku, bolševistiskā partijas kuma principiem mākslā naidīgu, kas traucē padomju dramaturģijas un teātra mākslas sekmīgu attīstību. Pirmais trieciens šai grupai bija dots Padomju rakstnieku savienības valdes plenumā. Buržuāziskā estētiskās kritikas sapuvušo teoriju sakāve ir nepieciešams priekšnoteikums patiesai par-

tejiskas teātra kritikas attīstībai, mūsu progresīvo padomju dramaturģijas, mūsu teātra mākslas tālākam pacēlumam. Tāda kritika — droša, principāla un patiesa — ir padomju literatūras un mākslas sekmīgas attīstības priekšnoteikums.

Padomju sabiedrības pienākums dot visstingrāko pretīltnu visām naidīgām nīvējošām izpausmēm, ko pasniedz ar kritikas masku.

«Mums vajadzīga ne kaut kura paškritika, — māca biedrs Staļins. — Mums vajadzīga tāda paškritika, kas ceļ strādnieku šķiras kultūru, attīsta viņas kaujas garu, nostiprina viņas ticību uzvarai, valro tās spēkus un palīdz tai kļūt par zemes patieso saimnieku...»

Bet ir arī citāda veida «paškritika», kas veicina partijas graušānu, kas diskreditē padomju varu, vājina mūsu celtniecību, kas demoralizē saimnieciskos kadrus, kas atbrūņo strādnieku šķiru... Nav vārdam vietas, ka ar tādu «paškritiku» partijai nav nekā kopīga. Nav vārdam vietas, ka pret tādu «paškritiku» partija cīnīsies visiem spēkiem un visiem līdzekļiem.

Šī mums svešā antipolboševistiskā «paškritika» stingri jāatsīkri no mūsu, no bolševistiskās paškritikas, kuras mērķis ir ieviest partiju, nostabilizēt padomju varu, uzlabot mūsu celtniecību, nostiprināt mūsu saimnieciskos kadrus, atbrūņot strādnieku šķiru.»

Šie biedra Staļina norādījumi par bolševistisko kritiķu un paškritiķu ir programmatiski visai mūsu kritiķai arī literatūras un mākslas nozarē. Visiem līdzekļiem izvēršot bolševistisko kritiķu, kas sekmē literatūras un mākslas tālāku pacēlumu, uz bolševistiskā partijas kuma pamatiem, neatlaidīgi un konsekventi jāatmasko mums svešā, pretautentiskā antipatriotiskā kritiķa, kas grauj partijas kumu, demobilizē un un demoralizē mūsu rakstniekus un mākslas darbiniekus.

Kritika un paškritika — viens no vissvarīgākajiem instrumentiem tautas, partijas, valsts rokās, realizējot komunistiska celtniecību. Protams, padomju dramaturģijā, mūsu teātra darbā vēl ir ne mazums trūkumu. Lai ātrāk pārvarētu šos trūkumus un nodrošinātu tālāku varenu padomju dramaturģijas, mūsu brīnīgākā teātra uzplaukumu, vajadzīga pastāvīga, principāla, radoša kritika. Bet lietot šo kritikas ieroci ir tiesības tikai tādiem cilvēkiem, kuriem iras rokas un tīra politiskā sirdsapziņa. Launprātīgus antipatriotus — kosmopolītus, kuriem augstu idejiskumu nomainījuši rādītu intrigantu viltība, nedrīkst pieļaut kritikas tuvumā lielgabalā sāvēna distancē.

Mūsu mākslu caurstrāvo padomju patriotisma augstās idejas, tā dziļi un patiesi atspoguļo mūsu tautas garīgo bagātību, tās radošo darbu, varonīgo cīņu par komunistiska uzvaru.

Imperialistiskā reakcija, pilna trankuma uz padomju zemi, mēģina visādi nomelnot padomju iekārtu, PSRS pasaulvēsturiskos sasniegumus, tās kultūru un mākslu. Imperialistiskā buržuāzija un tās sulāpi mēģina graut tautas masu ticību komunistiska ideju uzvarai.

Vai padomju tauta var cīest teātra kritiķu grupas antipatriotisko darbību, bezmājas kosmopolītu darbību, kuri cenšas apmelo mūsu kultūras un mākslas sasniegumus, pazemot visu progresīvo padomju dramaturģijā! Buržuāzisko estētu uzbrukumī padomju mākslai, mūsu teātriem, kas ar pilnām tiesībām iekarojis pasaules slavu, rada taisnīgu sašutumu un dusmas padomju patriotos.

Padomju tauta karsti mīl savu kultūru, savu mākslu un netaus nevienam traucēt tās vareno radošo attīstību un plauksmi. Mūsu māksla ir spēcīga ar savām organiskajām saistēm ar tautu, ar tās dzīvi. Principāla, stingra, patiesi biedriska kritika, kas dedzīgi un pārliecināti atbalsta visu jauno, progresīvo un palīdz pārvarēt trūkumus, palīdzēs mūsu mākslai sasniegt jaunus virsotnes. Tādas kritikas brīnīgīgu paraugus ne vienam viņu reizi devusi partijas Centrālā Komiteja. Pietiek atgādināt VK(b)P CK lēmumus par kino filmu «Lielā dzīve» un operu «Lielā draudzība», norādījumus par filmām «Nachimovs», «Jaunā gvarde» un «Mičurina». Centrālās Komitejas gudrie norādījumi, kuras caurstrāvo staļiniskās rūpes un mīlestība uz padomju rakstnieku, režisuru, aktieru, muziķu radošo darbu, palīdz padomju mākslas darbiniekiem radīt darbus, kas ir padomju tautas cienīgi, un izpelnās tās atzinību.

Kritiķai ir goda pilna un atbildīga loma padomju mākslas attīstībā. Ir nepieciešami līdz galam sagraut antipatriotisko, buržuāziski estētisko kritiķu, lai novāktu no ceļa vienu no nopietnākajiem šķēršļiem un nodrošinātu mūsu dramaturģijas, padomju teātra mākslas tālāku uzplaukumu.

«Kultura i Zizn», 1949. g. 3. nr.

TAUTAS TIESNESIS

Padomju tiesa stāv PSRS sabiedriskās un valsts iekārtas, socialistiskās saimniecības sistēmas un socialistiskā īpašuma garšposteni. Padomju tiesa aizsarga PSRS pilsoņu politiskās, darba, dzīvokļu un citas personiskās un mantiskās tiesības un likumīgās intereses, kā arī valsts un sabiedrisko iestāžu un uzņēmumu tiesības un likumīgās intereses.

Padomju tiesa cīnās pret socialistiskās valsts ienaidniekiem, Dzimtenes nodevējiem, spiegiem, teroristiem, socialistiskā īpašuma izkērdētājiem, spekulantiem, zagļiem, huliganiem, stingri sodot visus tautas ienaidniekus.

Turklāt padomju tiesa veic arī lielu darbu pilsoņu audzināšanā lauku, audzinot darba laudis šāngras likumbas un komunistiskās morales garā. Padomju tiesa ar savu audzinājo darbu ietekmē ne vien tos laudis, uz kuriem attiecas tiesas darbība, bet arī plašas tautas masas; tā līdztekus sodam pārliecina par sabiedriskās kārtības traucējuma un socialistiskās likumbas neievērošanas kaltīgumu un nepieļaujamību.

Lai veiktu šos grandiozos uzdevumus, saprotamas tās prasības, kādas tiek uzstādītas padomju tiesnesim, lai šāda tautas tiesnesim, ko ievēlē pati tauta tiesās aizkļūstās vēšanās.

Par kandidātiem tautas tiesneša amatam tauta izvirza Dzimtenes labākos dēlus un meitas, kas līdz galam uzticīgi tautai, Lepina-Stalina lietai. Viņiem jābūt paraugam, kā taisnīgi jākalpo Dzimtenei un kā precīzi jāpilda padomju likumi; tiesnešiem jābūt par morālās tīrības un nevainojamas uzvešanas paraugu, lai viņiem būtu ne tikai formaļa, bet arī morāla tiesība tiesāt un mācīt citus.

Vadoties no šādām prasībām, konservu fabrikas «Kaija» strādnieku, kalpoņā un inženieru tehnisko darbinieku kopsapulce par kandidāti tautas tiesneša vēlēšanām Molotova rajona 2. iecirkņa tautas tiesai izvirzīja Zeltu Pavasari.

Zelma Pavasare, ilgus gadus strādājot padomju justīcijas laukā, ir pierādījusi savas teicamās tiesneša spējas, morālā stāra padomju cilvēka stāju. Strādājot tautas tiesneša darbā Rjazanā, Kureškā, Ašhabadā, pēc tam Rīgas pilētās Maskavas un Molotova rajonos, Zelma Pavasare allaž stāvēja un cīnījās tiesīnīgā katrā atsevišķā lietā, tās būtu. Izpērtot katru atsevišķu cilvēku, kā apšūdzēto, tā liecinieku, kā prasītāju, tā atbildētāju, lai atklātu viņu īsto dvēseli, lai katrā gadījumā spriedums būtu likumīgs, taisnīgs.

Apšūdzētajam Jānim Smiltiņam ulmaniskās Latvijas laikā Rīgā piederēja liels uzņēmums — dārzniecība, no kuras viņš, par smieklā naudu nokalpinot strādniekus, guva milzu ienākumus. Pēc Rīgas atbrīvošanas no vācu okupantiem Smiltiņš palika minētās siltumnīcas īpašnieks. Viņš saprata, ka Latvijā tagad ir padomju iekārta, ka tauta — savas Dzimtenes bagātību saimnieks — neļaus privatuzņēmējiem iedzīvoties uz viņas rēķina, neļaus lau-

pīt un piesavināties sava darba augļus, tādēļ Smiltiņš nolēma mēģināt apkārt darba tautu, apkārt socialistisko valsti.

Lai izvirzītos no nodokļu maksāšanas, Smiltiņš pazinoja rajona finanču nodaļai, ka viņa siltumnīcas gada ienākums ir tikai 50 tūkstoš rubļu. Iegūstot gadā faktiski 450 tūkstoš rubļu, bet slēpdams šo ienākumu no aplikšanas ar nodokļiem, pakļusām eksploatējot algotu darbu spēku, apšūdzētais regulāri nozaga valstij lielus naudas līdzekļus.

Tautas tiesnesis Zelma Pavasare, saņemusi finanču nodaļas lūgumu šo tautas ienaidnieku saukt pie kriminālatbildības par nodokļu ļaunprātīgu nemaksāšanu, citīgi visos sīkumos izstudēja šo krimināllietu. Pārbaudot lauksaimniecības kooperatīvo savienību «Padomju Latvijas Dārzkopis», kurai Smiltiņš realizējis savas dārzniecības produkciju, rēķinus par apmaksāto produkciju, bija konstatēts, ka minētā zagļa ienākums tiešām bijis 450.000 rubļu gadā. Tiesas izmeklēšanā apšūdzētais centās taisnoties, ka viņš neesot vainīgs, ka visus ienākumus esot izlietojis uzņēmuma paplašināšanai un uzlabošanai, t. i. — lai iegūtu vēl lielākus ienākumus. Bet nelīdzēja zagļa meli un gadošana — tiesneša uzstādītie jautājumi, gudri vadīts process, liecinieku liecības un dokumentālie pierādījumi apgāza apšūdzētais melus. Zelma Pavasare pārliecinājās, ka šāda tipa laudis nav pāraudzināmi, jo viņa, tautas tiesneša iecelšana un visā klātesošie redzēja, ar kādu nekaunību un nelietību mēlo šis padomju tautai naidīgs, svešais cilvēks.

Analizējot visus lietā iegūtos pierādījumus, tiesnesis Zelma Pavasare nāca pie sprieduma, ka atbilstoši padomju likumiem, šis darba tautas ienaidnieks ir bargi jāsoda. Tiesneša konkrētajam priekšlikumam par soda mēru vienprātīgi pievienojās arī tautas tiesneša iecelšana.

Ar lielu gandarījumu Molotova rajona darba laudis atklātajā tiesas sēdē klausījās tautas tiesas taisnīgo spriedumu: «Jānis Smiltiņš notiesāts pēc PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1947. gada 4. jūnija Dekreta «Par kriminālatbildību par valsts un sabiedriskā īpašuma izlaušanu» 2. pantā ar brīvības atņemšanu uz 12 gadiem, konfiscējot visu mantu.»

Jau pirmajos gados pēc Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas padomju krimināltiesības pazina nosacītu notiesāšanu. Partijas programā, kas pieņemta 8. kongresā, bija norādīts, ka «šādā kārtā organizētas tiesas jau panākušas sodu piemērošanas laukā radikālu un rakstura pārgrozību, realizējot plašos apmēros nosacītu notiesāšanu, ieviešot kā soda līdzekli sabiedrīku nopelumu, atvietošanas brīvības atņemšanu ar obligātu darbu, atstājot brīvību, atvietošanas cietumus ar audzināšanas iestādēm un domas iespēju pielietot biedrisko tiesu praksi».

Daudzām personām, it sevišķi tām, kas pie kriminālās atbildības sauktas

pirmo reizi, nosacīta notiesāšana ļoti bieži ir pilnīgi pietiekams iespaidojums, lai šīs personas turpmāk vairs neizdarītu jaunus noziegumus. Pat vairāk — dažreiz jau pats fakts, ka nozieguma izdarītāju sauc pie kriminālatbildības vai nodod tiesai, tās stipri iespaido viņu, ka ar to vien pilnīgi pietiek, lai šī persona turpmāk nekad vairs neizdarītu noziegumus.

Tomēr jāievēro, ka nosacītu notiesāšanu var izdarīt attiecībā uz personām, kuru sabiedriskā bīstamība nav liela. Savā praktiskajā darbā tiesnesis Zelma Pavasare arī vadās no šī norādījuma, pielieto nosacītu notiesāšanu, ja ir pārliecināta, ka tas būs labākais apšūdzētā pāraudzināšanas veids.

Molotova rajona 2. iecirkņa tautas tiesa atklātā tiesas sēdē tiesneša Zelmā Pavasare un tautas tiesneša iecelšana sastāvā skatīja lietu par privatīpašuma zādzību, kuru bija izdarījis pienācīgas tehniskuma skolniece nepilngadīgā Ausma S.

Ausma bija iepazīsies ar dažiem sava vecuma un vecākiem zēniem, kuri pēc ilgākas pazīšanās lūguši viņai dabūt naudu dažādu izpircienu vajadzībām. Par cik Ausmai tās nav bijis, viņa zēnu lūgumu noraidījusi.

Pēc kāda laika, draudzenes dzīvoklī rakstot iekļūst Ausma ieradījusi uz klavierēm zelta pulksteni, atcerējusies zēnu lūgumu, nozagusi pulksteni, kā arī panēmusi no draudzenes mēteļa kabatas 40 rubļu naudas, bet pēc tam pulksteni pārdevusi un naudu nodevusi zēniem.

Zelmā Pavasare šī nepilngadīgā meitene tagad jātiesā. Noziegums izdarīts, tas ir skaidrs. Bet Zelmā Pavasari, tāpat kā katru padomju tiesnesi, interesē daudz citi jautājumi: vai Ausma savā rīcībā vadījies no iepriekšēja nodoma; vai zādzība atklājusies viņa savu vainu slēpusi; ko viņa pēc izdarītā nozieguma spārdzīvojuši; kāda bijusi Ausma kā skolniece un jaunie vispār; vai viņa turpmāk bīstama mūsu sabiedrībai u. t. t.

Visu šo un citu jautājumu nokaidrošanai Zelma Pavasare vērtēja daudz pūļu, lai panāktu taisnīgu spriedumu.

Bēdītoties tiesas izmeklēšanas procesam, Zelma Pavasare un tautas tiesneša iecelšana, kā arī visi, kas piedalījās šai procesā, redzēja, ka Ausmai nav bijis iepriekšēja nodoma izdarīt noziegumu. Jau nākošajā dienā, kad draudzene, viņu satiekot, prasījusi, lai atdod pulksteni un papemtu naudu, Ausma satriekta cilvēka balst patekus, ka atdodot, — bet pulkstenis bija jau pārdots. Ausmas mēteļiņca, ka meitene, kura vienmēr bijusi jautra, tai laikā pārvērtusies līdz nepazīšanai — kļuvusi klusa, nopietna, acīm redzot, kaut ko sevi ļoti pārdzīvojuši, un beidzot pat mēģinājusi izdarīt pašnāvību.

Tiesnesim Zelmā Pavasarei vajadzēja iedzīvoties šīs meitenes iekšējos pārdzīvojumos un tiešām viņa pilnīgi atklāja Ausmas dvēseli, un viņai radās pārliecība, ka Ausma savā turpmākā dzīvē vairs nekad neizdarīs noziegumu.

Kad Molotova rajona 2. iecirkņa tautas tiesnesis Zelma Pavasare pasludināja tiesas spriedumu, ar kuru Ausma nosacīti notiesāta uz pieciem gadiem, darba laudis, kuri piedalījās šai tiesas sēdē, ar atziņu tam pievienojās,

Grāmatu apskats

„Stalīngradas ierakumos“

Viktors Nekrasovs. «Stalīngradas ierakumos». Romāns. Tulkojis O. Kalnciems. Latvijas valsts izdevniecība, Rīga, 1948.

ka neies.» Viņš izteic to karavīru domas, kas dodas kaujā, klusi dziedot dziesmu par Volgu, par griezi, par auglīgo Krievzemes zemi. Arī romāna galvenais varonis leitnants inženieris Keržencevs ar bataljonu, kuru viņš komandē, metas trieciēnā un iepem pozīcijas Mamaja kalna rajonā.

Romana otrā daļā redzam skaudro ikdienā Stalīngradas ierakumos, redzam īstos Stalīngradas aizstāvjus. Apdzērūšes vācieši atrotītām piedurknēm vairākas reizes dienā iet uzbrukumā. Be Stalīngradas aizstāvji turas, kaut ar viņu rindas kļūst retākas un papildī nāvēji nenāk. Katrs karavīrs cīnās ar divkāru nāvēju — par sevi un par kritušiem biedriem. Smagāko kauju brīžos karavīri atceras biedru Stalīnu runā par viņu. Bataljona komandieris Sirjajevs saka: «Bet tomēr, kas par grību viņam...» — «Kam? — Stalīnam, protams. Divas tādas atkāpšanās izturēt. Tu tikai padomā. Cetrdesmit pirmajā un, lūk, tagad... Prast aizdzīt no Maskavas. Un arī šeit apstādīnāt. Cik ilgi jau mēs stāvam? Trešais mēnesis. Un vācieši ne vaira nespēj padarīt ar visiem saviem «junkersiem» un «heinkelēm»... Mēs, lūk, kādus piecīsim, sešīsim metrus turam — ir tad rājamies... Bet viņam — par visu fronti...» Ticība biedra Stala pareizai, nekļūdīgai vadībai cīnītājiem dod spēku pārvarēt visus grūtības.

Ar treuksmainu satraukumu, dziļi savīloti, Stalīngradas aizstāvji lasa biedra Stalina ziņojumu Lielās Oktobra Socialistiskās revolūcijas gadadienā. Viņi nešaubīgi tic vadona vārdiem — «arī mūsu lielā būs svētki.» Tad — devīnpadsmitajā novembrī sākas vispārējais uzbrukums.

Romana beigās lasām: «Garā, zaļā virknē vācieši velkas uz Volgu. Klusē. Aiz tiem seržantīns — jauns, strupdeguns, zobos gara, izliekta pīpe ar kūlājošo pušķi. Iedams viņš pamet mums ar aci. — «Ekskursantu vedu, Volgu grīb apskatīt.» — Un smejas jautriem, aizrautīgiem smiekliem. — Tā sākās svētki Stalīngradas ierakumos. Tā beidzās lielā, vēsturiskā kauja.

V. Nekrasova romāns «Stalīngradas ierakumos» dod ieskatu vēsturiskās kaujas norisē, parāda padomju cilvēku dīzenumu, varonību. Galvenie romāna varoņi Keržencevs, Sirjajevs, Valjeja Fabers, Karnaučovs u. c. ir stipras gribas apveltīti cilvēki, kas uzvaras vārdā gatavi ziedot visu — ar dzīvību. Matrozijs Čumakovs, kas izlūku gaitās veic neskatītāmus varonādarbus, lasītāja priekšā nostājas visā augumā. Tomēr par šo pievilcīgo tēlu jāsapka, ka autors pārlieku peļķu parāda viņa iekšējo pasauli, pārlieku šauru tēlo viņu domu un dzīvu loku.

Vācu fašistu sagrautajā Stalīngradā no jauna kūsā dzīve. Stalīngradā dzīvo! Bet tās aizstāvji, kas, nicinot nāvi, cīnījās ierakumos, mūžam dzīvos tautas atmiņā.

R. Alzpurietis

Augstāku teatra kritikas idejisko līmeni

Turpinājums no 3. lapa pusē

«vēlēdamās attēlot» (kāpēc ne — attēlodama? Red.) nav nekā cits kā nevajadzīgi, pat ļauni adatas dūrieni. Tā nav ne nopietna, ne godīga kritizēšana.

Stindzinošs vēsums attiecībā pret padomju lūgām dveš arī no kritiķa I. Valina rakstiem. Viņa recenzijā par «Suns uz stena kaudzes» iestudējumu atradīsim spilgtas krāsas, pārliecināšus vārdus, spožas tirādes. Viss tas velītis, lai cildinātu spāniešu dramatiķi un viņa lugu. Tas, protams, labi, jo nevienš nemēģinās noligt Lope de Vegas ģeniju. Bet kāpēc kritiķim nobāl krāsas un valoda kļūst kokaina, kad jārunā par izcilēm padomju dramaturģijas sacerējumiem, piemēram, par «Varenos spēkus», «Goda likumu», «Maskavas raksturu». Sevišķi «neveikas» šai pēdējai lugai. I. Valins, iemanījies vienā rakstā izstrādāt veselus trīs padomju lugu inscenējumus, «Maskavas raksturam» veļti tikai dažas rindīņas. Un tālīt kritiķis, sekodams savu buržuaziskās estetizējošo koleģu paraugam, augstprātīgi pazīno, ka «A. Sofronova darbs nav atbrīvojis no schematiska un deklarativitātes». Protams, I. Valins nosodījumam pievieno arī lugas slavināšanu, bet tieši tas jau ir parastais divkosīgās kritikas pamēniens. Šo pamēnienu kritiķis pielieto arī, recenzējot «Goda likumu», kurš, pēc viņa domām, «atšķiras ar lielāku (salīdzinājumā ar «Maskavas raksturu») sīzeta stingrību un temas risinājumā publicistisko asumu, kaut gan noslēguma aina zīmē neattaisnoti ātru Dobrotvorska pārgušanu, ar ko ne daudz novājinās goda tiesas ainas atmaskošais kaislīgums». Šos jezuitiskos izgrozījumus I. Valins papildina ar to, ka «A. Steins lugai brīžiem piemīt morālā šīsā tikumbas mācīšana» un līdz ar to iepriekšējie cildinājumi nohīdināti līdz nullei. Vēl jāpiezīmē, ka šī, ja atlaists teikt, kritiķa ir bez jēkādēm pierādījumiem.

Ko gan isti nozīmē dzēlīgā «atrūna», kuru I. Valins pielieto kādā citā, Romašova «Varenajam spēkam» veļitajā rakstā. Pateicis, ka «Varenais spēks» ir viena no labākajām lūgām 1947. gadā, autors tūlīt, jau nākamajā rindkopā, pazīno, ka «lugas tēliem dažkārt trūkst miesas un asinū, bet teātri, to māksliniecisko iespēju robežās, kuras devis dramaturģis, sasniegti nozīmīgi panākumi padomju cilvēka rakstura, psiholoģijas atklāšanā.» Atklāti pateikt savus ieskatus kritiķis neiedrošinās. Jo zina, ka padomju sabiedrība tos nosodīs, tāpēc viņš slēpjas aiz dažādi, stālpāmiem formulējumiem: «dažkārt trūkst», «māksliniecisko iespēju robežās» utt. Bet šī izlocīšanās maz palīdz. I. Valina tieleņu divkosība skaidri saskatāma. Kritiķa vienaldzību pret padomju dramaturģiju šādi papēmieni neapslēpj.

Pret dažū padomju lugu uzvedumiem izvērojies kaut kas noklusēšanas savzērbstība līdzīgs. Šaj zinā seviski nevēlīga «Sovetskaja Molodež». Ja ar latviešu padomju dramaturģijas stāvokli pagājušajā gadā gribētu iepazīties pēc šā laikraksta komplekta, tad būtu jānāk pie slēdziena, ka latviešu padomju dramaturģijā valda pilnīgs sastingums. Gada laikā laikrakstā nav recenzijas nevienam latviešu padomju lugas uzvedumam, lai gan, kā zināms, šaj gadā rampas gaismū ieradījās A. Upiša «Spuldes maisis», A. Brodeles «Upesciema pavasaris» un «Skolotājs Straume», E. Zālītes «Atgūtā dzimtene» un Fr. Rokpelņa «Raipa jaunība» (starp citi pirmajās četrās no šīm lūgām redzama vieta ieradīta tieši jaunatnei). Jaunā latviešu padomju dramaturģija aug, attīstās, sekmīgi pārvarēdama viņu trūkumus, bet «Sovetskaja Molodež» re-akcijai (kulturas daļas vadītājs J. Ivāņčenko) liekas, ka tai par šo lietu nav nekādas daļas. Kā gan citādi lai izskaidro pagājušajā gadā praktizēto latviešu padomju autoru darbu ignorāšanu, kas tik ļoti atgādina dažus «klusētājus» no antipatriotis-

kās teatra kritiku grupas, kuri spītīgi nerakstīja recenzijas par padomju lūgām.

Sakarā ar Oktobra revolūcijas 31. gadadienu republikas teātri sagatavoja virkni padomju autoru lugu, tai skaitā arī «Goda likumu» un «Maskavas raksturu», bet «Sovetskaja Molodež» lētiepi neievēroja šos inscenējumus. Pēdējo triju mēnešu laikā laikrakstā ievietotas četras recenzijas par cirka izrādēm, kamēr šajā pašā periodā visu republikas teātru uzvedumu novērtēšanai veļitās tikai trīs recenzijas. Vai tad tiešām «Sovetskaja Molodež» redakcija domā, ka šaj laikraksta lasītāju intereses aprobežojas vienīgi ar cirka mākslu?

Itin visi mūsu republikas teatra kritiķi atstājuši novārtā Lellu teātri un Jaunatnes teātri, Sevišķi divaini, ka par šiem teātriem nemaz neinteresējas «Skolotāju Avīze», kurai to darīt būtu tiešs pienākums. «Skolotāju Avīze» vispār ignorē jautājumus, kas saistīti ar teātri. Vienīgais raksts, ko tā pagājušajā gadā veļitja Padomju Latvijas teātru dzīvē, bija par A. Brodeles lugu «Skolotājs Straume», un arī šaj rakstā nav ne vārda par to, kā teātris palīdzējis risināt ikvienam skolotājam ārkārtīgi svarīgo temu, kas ietverta Brodeles lugā. Raksts aprobežojas tikai ar pašas lugas iztirzāšanu. Maz un pavīrs par padomju lūgām un to uzvedumiem rakstā arī «Padomju Jaunatne». Turklāt vismazāk uzmanības veļitās Jaunatnes un Lellu teātriem, t. i., tieši tiem teātriem, par kuriem šim laikrakstam būtu sevišķa jāinteresējas.

Pavisam nenoteiktu pozīciju attiecībā pret dramaturģijas un skatuves mākslas jautājumiem iepēmis žurnāls «Karogs». Pagājušajā gadā tas devis divus apskatus par ievērojamām viesizrādēm Rīgā un vienu kopsavilkumu par šī gada pēdējiem jauninscenējumiem Rīgas teātros. Latviešu padomju dramaturģija un latviešu padomju autoru lugu uzvedumi palikuši neapskattīti.

Mūsu republikas teatra kritiķi ir arī

vairāki citi trūkumi. Viens no nopietnākajiem šo trūkumu vidū ir mūsu teatra kritiķu vējā profesionālā gata-vība, nepieļaujama paviršība pret savu darbu. Teatra kritiķi ļoti bieži runā par uzvedumiem bez dramaturģijas un skatuves mākslas pamatu pietiekamas pārzināšanas vai arī necenošības (kas ir tikpat ļauni) izteikties skaidri, nepārprotami un profesionāli precīzi. Šaj zinā grēko gandrīz visi mūsu kritiķi, bet visspilgtāk šī paviršība redzama N. Nikolajeva-Bergina rakstos, kas ar ne- vajadzīgu daudzvārdību tā sarežģī ļoti vienkāršas un skaidras lietas, ka istā doma kļūst gandrīz neizlobāma.

Vairāki mūsu kritiķi raksta nevis kā nelocāmi padomju mākslas patrioti, kas katrā padomju mākslas darbā vispirms cenšās saskatīt labo, pozitīvo, bet gan kā silmanīgi nenozīmīgu trūkumu meklētāji, kas nevienu savu recenziju neuzskata par pabeigtu, ja tajā nav izdarīti kaut dažī autoram vai teātrim adresēti gluži nevajadzīgi «kniebiņi». Tādu padomju kritiķa necienīgu «stīlu» itin bieži var saskatīt L. Gureviča rakstos.

Profesionālā nevarība un radošas kvēles trūkums kavē mūsu teatra kritiķu veikt vienu no svarīgākajiem tās uzdevumiem, nelauj tai kļūt par iedarbīgu padomju dramaturģijas labākajos darbos iemiesoto ideju propagandistu, nelauj tai iedarboties uz plašām tautas masām.

Jāstrod līdzekļi, lai mūsu teatra kritiķa augtu arī šaj nozīmē. Padomju Latvijas teatra kritiķi jāizaug tik tālu, lai tā godam spētu ieņemt savu atbildīgo vietu pārējo latviešu padomju literatūras nozaru vidū.

Lielā daļā no tiem trūkumiem, par kuriem iepriekš minējām, redzama arī «Literatūras un Mākslas» līdzšinējā darbā. Mūsu lappusēs iespēsts K. Kļavas nepareizais vērtējums par lugu «Jūs izsauc Taimira», mūsu laikrakstā publicēta O. Brīkšļa recenzija par «Džo Kellers un viņa dēliem», kurā nav atklāts šā amerikāņu autora darba buržuaziskais liberalismis. Mūsu laik-

rakstā publicēta J. Grota nepamatoti slavinošā recenzija par «Zelta zirgu» uzvedumu Dramas teātri, tādā kārtā nepalīdzot teātriem saskatīt šaj vājā inscenējuma trūkumus. Mēs noklusējam idejiski nevērtīgos uzvedumus Krievu dramaturģijas — «Kara dienu draugi» un «Dzīvoju trīs draugi», ar to mazinādami sabiedriskā protesta asumu pret šīm lūgām un to uzvešanu reperturā. Reti un visai pavirši esam atskatījuši periferijas teātru darbu. «Literatūra un Māksla» nav publicējusi principālus vispārīgus rakstus par dramaturģijas un teātra problemām, nav sniegusi plašu analīzi par latviešu padomju dramaturģiju jauniem sacerējumiem pirms to uzvešanas teātri. Atstāts novārtā tās vajadzīgs pasākums kā jauno padomju lugu apskatu publicēšana, ko savā laikā sistemātiski realizējam. Laikraksts pilnīgi nepietiekami piesaista jaunus teatra kritiķu kadrus, aprobežodamies ar 3—4 recenzentiem.

Arī «Literatūras un Mākslas» recenzenti bieži vien ir pieļāvuši paviršīgu sriedumam, bijuši nepietiekami principiāli un partējiski, aizrāvušies ar izrādū formālā estētiskā analīzi, no kā cietusi satura atklāšana, recenzijas zaudējušas sabiedrisko asumu un iedarbību, nav kļuvušas par kvēlām, aizrautošām dīžo komunisma ideju propagandētājām. Partijas gudrīe norādījumi par teātra kritiķu palīdz arī «Literatūrai un Mākslai» saskatīt nopietnās kļūdas un paviršības līdzšinējā darbā, dod redakcijai varenu ieroci ar kura palīdzību varēsīm no šīm kļūdām un trūkumiem atbrīvoties.

Teātru kritiku antipatriotiskās grupas atmaskošana jāuzskata par nopietnu brīdinājumu visai mūsu teatra kritiķiem. Tai jākļūst par nātiesi partējisku, kaunnieciski principiālu, patriotisku kritiku. Tikai tad mūsu teātra kritiķa spēš izpildīt tai uzticētos atbildīgos uzdevumus, spēš patiesi palīdzēt augošajai latviešu padomju dramaturģijai un Padomju Latvijas teātriem, kas daudz un raženi strādā socialistiskās mākslas uzplaukuma vārdā.

Cīņa par augstām un stabilām ražām

Doc. K. AVOTIŅŠ-PAVLOVS

Volgas lejasgala krastos mūsu dienās redzam īpatnēju ainu: starp iestrādātiem tīrumiem pamīšus stiepjas vēl lielākas smiltāju platības. Vietām šie smiltāji virzās uz priekšu, aizbērdami tuvējos tīrumus un ciematus. Lielāk, aiz Stalingradas, nav vairs arī tīrumu, ir tikai smilšu jūra.

Bet tas nav viss. No Azijas karstajiem tukšnešiem uz šejieni bieži vien atauļo svelmaini vēji, kuri izkalē drūvas un tad zemkopis cerētās ražas vietā heievāc pat sēklas tiesu, reizēm viņš paliek pavisam tukšs.

Ukraina un Kubana slavenas ar savām augstām ražām un ne par velti tās dēvē par Krievijas «maizes klēti». Bet šo «maizes klēti» jau 19. g. s. sāka piemēklēt neražas gadi, kas pēc tam atkārtotās arvien biežāk. Agadījās pat istā bada gadi. Bet sen gadus atpakaļ, ap 8. g. s., šeit vēl šalkuši meži. Ar ko izskaidrojama tāda pārvērtība? Daži saka, ka tas esot erozijas un denudācijas procesu rezultāts: saule un aukstums, saārdot augsnes daļiņu sakārtu, un vējš un ūdens, pārvietojot tās, radījuši kāpas un gravas.

Vai šāds izskaidrojums ir izsmelošs?

Nē, jo šiem procesiem ir sekundāra parādība, bet sākotnējais iemesls bija cits.

So sākotnējo iemeslu izskaidro lielais krievu zinātnieks V. Viljams. Vainu, kādēļ augsne dienvidu Krievijas stepēs zaudējusi savu kādreizējo auglību, Viljams saskata cilvēka nepareizā saimniekošanā. Cilvēks tikai ņēma no zemes, bet nedeva tai nekā atpakaļ, apstrādāja to ar panēmieniem, kas ārdīja augsnes auglības galveno pamatu, tās fizisko struktūru.

V. Viljams deva šai parādībai ne vien cēlonisku izskaidrojumu, bet radīja arī pasākumu sistemu augsnes auglības atgūšanai un saglabāšanai. Izlietodams izcilo pētnieku Dokučajeva un Kostičeva atklājumus, kā arī padomju zinātnes sasniegumus augsnes zinībā, V. Viljams izstrādāja savu zālāuku sistemu. Šī zālāuku sistēma šā laikā devusi tik spožus panākumus augsnes auglības celšanā, ka ar Padomju valdības lēmumu to ievēd visā Padomju Savienības Eiropas dienvidu daļā. Šis stepju apgabals pēc savas platības līdzinās gandrīz visai Vakarēiropai. Tik grandiozs pasākums pasaules līdzinājā vēsturē nav pazīstams.

Augsnes auglība ir spēja apmierināt augu prasību pēc ūdens, gaisa un siltuma (arī gaismas). Laukkopības zinātnes uzdevums ir — iemācīt padomju cilvēku pārvērst visas augsnes par augstākā mēra auglīgām. Tā saka V. Viljams.

Par augsnes auglību mēs spriežam pēc iegūtās ražas augstuma. Augstas ražas iegūstamas nodrošinot pareizu auga apgādi ar barību, ūdeni, siltumu un gaisu. Tas var notikt tikai tad, ja augsnei ir pareiza fiziskā struktūra. Tas nozīmē, ka smiltsgraudņiem augsnē jābūt salpīnātiem sīkās drupaņiņās.

Kā tad dienvidu stepju augsne zaudējusi savu pareizo fizisko struktūru? Tās notiek augsnes strādāšanas, kā arī paša auga (piemēram, graudzāļu) augšanas rezultātā. Sapostītu struktūru senāk atjaunoja, pametot tīrumu uz 15—20 gadiem nestrādātu (t. i. — atmatā), kur to pārklāja stepju augi. Kapitalismam štrauji atfistoties, muižnieki un kulaki, sekodami tirgus prasībām, sāka palielināt savus tīrumus, stepēs zemes palika aizvien mazāk un atmatā turēšanai nebija tik daudz laika. Beidzot atmatā pārvērtās par zālāuku sistemu ar viengadīgu atmatu-papuvī, pie kuras nekāda struktūras uzlabošana nebija iespējama. Augsne pārvērtās par nesaturīgu smiltsgraudņu masu, zaudēja savu auglību. Piemēra kārtā arī mežiem kā izdevīgam peļņas avotam kapitalistu rokās. Tos ātri vien izcirta. Nu vairs nebija kam aizturēt Azijas tukšnešu karsto elpu.

Kādu nelaimi atnesa briesmīgie sausie vēji, redzam kādā Saltikova-Sčedrina tēlojumā: «No debesīm nāca karstums, un svelme apstrāvoja visu dzīvo, gaisis it kā trīcēja un oda pēc deguma, zeme saplaisāja un tapa cieta kā akmens, tā ka pat ar lāpstu to nevarēja pievarēt, zāle un dārzeņu dīgsti no dzeltēja un novīta; rudzi noziedēja un savārpoja gan agri, bet bija tik reti un graudi bija tik sīki, ka nebija cerību ievākt pat sēklu, vasarāji neuzdīga nemaz un ar tiem apsettē tīrumi stāvēja melni kā darva... pat balandas nebija izaugušas, lopi skrādīja apkārt, māva un zviedra, neatrazdami laukā ko ēst... Cilvēkiem iekrita vaigi un tie staigāja nokārtām galvām.»

Ne mazāk postošas bija «melnās vētras». «Melnā vētra» atnāca no Azijas. Tikai nākošā naktī tā mitējās. Atkal pār zemi uzlēca saule, ļauna it kā pēc pagīrām. Tā apspīdēja laukus, uz ku-

riem veršoka biežumā bija uzpūsta melna putekļu kārtā... Labība bija pagalam. Lapas vītolem bija savītušas, sačokurojušās... Cilvēki klepoja, izsplaudami melnas zemes krecekļus, bezcerīgi sarunājās, prātoja, uz kuriem doties no šīs nolādētās vietas» (K. Paustovskis).

Pavasara ūdeņi, kurus agrāk savaldīja meži, pavasaros tagad trakoja, izraudami dziļas gravas, aizskalodami prom auglīgo zemes virskārtu un apblīdinādami upju tuvumā esošos ciematus. Rezultātā — radās neražas, kuras sāka atkārtoties arvien biežāk. Cariskajā Krievijā Dokučajevs un viņa domu biedri gan izstrādāja projektu ar veselu pasākumu kompleksu, kura mērķis bija augsnes auglības atdabūšana Krievijas dienvidu stepju rajonos, bet cara valdība to noraidīja. Tā izstrādājās nespējīga realizēt šo projektu.

Tā vietā lūkoja izlūpties ar ārmērs patapināto reakcionāro Maltusa pārākās apdzīvotības teoriju. Lūkoja samazināt iedzīvotāju skaitu, organizējot viņu masveidīgu pārvietošanu uz mazāk apdzīvotās Sibīrijas auglīgajām vietām. Bet līdzīgi rīkojās arī slīkonis, keroties pie salma. Stāvokļa neuzlabošas līdz tam laikam, kamēr revolūcijas vētra noslaucīja satrunējušo kapitalistisko iekārtu.

Jaunā padomju iekārta atrada radikālu līdzekli, kā panākt ražu kāpināšanu šini Krievijas dienvidu daļā. Tas bija Dokučajeva - Kostičeva - Viljamsa komplekss, kas atgriezta augsnes, agrāko auglību, — tā bija zālāuku sistēma.

Pēc Dokučajeva-Viljamsa koncepcijas augsnes auglības atgūšana mūsu dienvidos atkarīgas no augsnes fiziskās struktūras atpakaļiegūšanas un mitruma nodrošināšanas augsne. Zālāuku sistēma nodrošina abu šo problēmu atrisināšanu pilnā mērā un tāpēc ir nesalīdzināmi augstāka par citām zemkopības sistēmām. Zālāuku kompleks iekļauj sevi visas teritorijas pareizu organizāciju, daudzgadīgu zālāju nodrošināšanu augsekā stiebrzāļu un pākšaugu mīrotruma veidā; pareizas augsnes strādāšanas sistēmas nodrošināšanu, esošo mežu uzlabošanu un jaunu mežu iestādīšanu, ūdens apgādes organizēšanu un augstākā labu-

ma un vietējiem apstākļiem atbilstošu sēklu sēšanu.

Teritorijas pareiza organizācija nozīmē, ka ūdensšķirtnēs, t. i. augstākās vietās, jāstāda meža, kura sakņu sistēma spēj izmantot šos samērā dziļos pamatūdeņus, un kurš savu aizsargloku te spēš pildīt labāk, nekā tas būtu ielejā. Tīrumi novietojami nogāzēs. Turpretī zemās vietās, ielejās ierīkojami objekti, kas prasa vairāk mitruma: piļavas un sakņu dārzī.

Stiebrzāļu un pākšaugu mīrotrūjumam ir noteicoša nozīme augsnes struktūras uzlabošanā. Stiebrzāles ar savu bārkstaino sakņu režģi sadala augsni sīkākās drupaņās, bet pākšaugu sakņu sistēma padara šīs drupaņās saturīgas, t. i. izveido augsne drupaņainu struktūru. Augļiem jābūt pie tam noteikti līggadīgiem. Tādai prasībai atbilst, piemēram, timotiņš un āboliņš. Cilvēks šādā kārtā spēj veidot augsnes struktūru un daudz ātrāk par dabu: divos, trijos gados piecpadsmit, divdesmit gadu vietā.

Pareiza augsnes apstrādāšanas sistēma nozīmē vispirms dziļu aramkārtas izveidošanu. Latvijas apstākļos, kur mazākāuglīgās podzolaugnes ir parasta parādība, aramkārtas padziļināšana izdarāma, padziļinot to 2—3 cm katru gadu. Jāpēcīmē, ka neraugoties uz dziļāršanas redzamām priekšrocībām Latvijā, viens otrs zemnieks vēl nevar un nevar atrāfīties no arhaiskās tēvutēvu seklās aršanas metodes.

Pareizas mēšošanas sistēmas nolūks ir: atdot augsnei ar ražu atņemto barības vielu daudzumu un nodrošināt augsnei vāji skābu reakciju, kuru prasa vairums augu. To panāk lietojot attiecīgus sārmainus jeb skābus mēslus.

Mežiem zālāuku sistēmā ir noteicoša nozīme: tie ir tā kā vaļņi, kas aizsarga tīrumus no sauso vēju kaitīgās ietekmes. Tādēļ tos iestāda šauru joslu veidā, šķērsām valdošiem vēja virzieniem. Ne mazāka nozīme mežiem ir arī pavasara ūdeņu saglabāšanā un līdz ar to ūdens līmeņa regulēšanā upēs, kā arī pamatūdens līmeņa kāpināšanā tīrumos.

Pamatūdens līmeņa pacelšana stepēs ļoti vajadzīga labībai. To panāk ne tikai iestādot mežu joslas, bet arī izveidojot dažāda veida ūdenstvertnes.

Un, beidzot, ražu iespējams celt arī, sējot augstākā labuma sēklas, kas nēmas no vietējiem augsnaas apstākļiem piemērotām šķirnēm.

Par jebkuras teorijas derīgumu, kā zināms, var spriest, pārbaudot to praksē. Zālāuku sistēma godam izturējusi šo pārbaudījumu. Visur zālāuku sistēmas ieviešana ievērojami cel ražu. Piemēram, «Kamennajas» stepes rajonā, kur zālāuku sistēma ieviesta vispilnīgākā veidā, ražas šā laikā divkārojušās un sasniegušas 20 un pat 25 centnerus no ha. 1946. gadā, kad bija ļoti sausa vasara, te ievāca 16,5 centnerus zemes kviešu no ha, bet tuvējos kolchozos, kur šī sistēma vēl nebija ieviesta, raža bija 3—4 reizes zemāka.

Tādēļ Padomju valdība ar lēmumu noteikusi zālāuku sistēmas ieviešanu visā stepju un meža stepju rajonā uz ziemeļiem no Melnās un Kaspijas jūras, kurš aptver 80.000 kolchozu ar 120 milj. ha lielu zemes platību. Visi darbi jābeidz 15 gadu laikā.

Aizsargmežu josla aizņems 6 milj. ha, kurā paredzēts iestādīt 26 miljardus kociņu. Šāda mēroga darbi, protams, nav realizējami bez mehanizācijas. Šim nolūkam dibina 570 mežatzaudzības stacijas; mašīnrūpnīcas apgādās šīs stacijas ar vismodernākām mašīnām, sēkot ar visāda veida traktoriem, un, beidzot, ar meža stādīšanas mašīnām.

Šā grandiozā dabas pārveidošanas plāna iniciators ir lielais Staļins, kurš jau 1924. gadā pasvītvoja, ka mēs «esam nodomājuši darīt visu iespējamo, lai nodrošinātu sevi nākotnē pret sausuma nejausībām.»

Pavisam pretēja aina vērojama kapitalistiskās zemēs. Amerikā, kura tehnisko līdzekļu zinā stāv uz augstas pakāpes, augsnes auglības jautājums tagad kļūvis katastrofāls. Par to liecina Baid-Orā, ASV pārstāvja Londonā, teiktā runa: «Augsnes auglības novājējums ASV rada traukām. Apmēram ceturtdaļa daļa no platības, ko ASV aizņem tīrumi un ganības, jau galīgi noplicinātas vai nopietni novājīnātas. Katru gadu šeit let zudumā 3 miljoni tonnas virsējās auglīgās augsnes kārtas». Komentāri, kā saka, šeit lieki. Bet kas tiek darīts šāda stāvokļa likvidēšanai? Nekas.

Tikai socialistiskā valstī, ar tās plānveidīgo saimniecību un padomju progresīvo agronomisko zinātni, iespējams realizēt tik grandiozu vēsturisku uzdevumu, kādu uzņēmusies padomju tauta — pārvērst apgabalus, kas līdz šim bija nodoti periodiskam sausumam un neražām, par auglīgiem apgabaliem, kas nebūs atkarīgi ne no kādiem dabas apstākļiem.

Tas, kā nebija agrāk

PLAŠOS CEĻOS

M. SALNĀJA

atslēdzniekam Jokmanim šķita vārdi, ka ražošana sāksoties tūdaļ, jau sākot ar pirmo cechu atjaunošanu un celtniecību.

Daudzi strādnieki agrāk nezināja, ka vienā un tān pašā laikā, kad blakus cel sienu, stiklo logus, apmet griestus, — var uzstādīt mašīnas un strādāt pie darba galdiem, dodot vaišīti vērtīgu produkciju.

So pirmo darba cēlienu atceroties, atslēdznieka Jokmana atmiņās vakardiena — un tā nemaz nav tik tāla — atplaksnīgās spožā krāsū gammā, kur katra darba darītāja seja šķietas ar liela mākslinieka otu iezīmēta, tik spilgtā tā bija, tik liela likās to dienu cilvēki. Šie cilvēki, nerēķinoties ar laiku, neskatoties uz ienemamo amatu, sviedrotām sejm izkrāva platformas ar rūpnīcā atsūtītām mašīnām, no tumsas līdz tumsai strādāja šo mašīnu uzstādīšanā un montēšanā. Un domājot par to, atslēdznieks Jokmanis sajūta sevi gaisū lepmu: viņš arī bija šo cilvēku vidū. Jā, toreiz bija brīži, kad viņa rokas gūdi noslīga gar sāniem, jo trūka zināšanu. Šis taču bija pirmais darbs pēc tehniskuma skolas sola. Bet jaunā dzīve un darbs izmācīja. Tagad viņš kļuvis par remontu mehāniskā cecha augsti kvalificētu atslēdznieku. Viņa vārds vienmēr redzams blakus rūpnīcas izcilāko stachanoviešu — Pētersona, Aleksandrova, Maksimova, Ivanikova un citu vārdiem. Mazāk par 2,5 normām dienā viņš neveic, bet ir dienas, kad atslēdznieks Jokmanis savu uzdevumu izpilda par četriem cilvēkiem. Bet šeit nevienam tas neizliekas kā sevišķā varonība, kā kaut kas pārāk vai nelikdienišķs, šeit viss kolektīvs strādā ar tādu entuziasmu, kāds iespējams tikai padomju zemē. Vai citādi gan būtu iespējams tik šā laikā atjaunot piecu stāvu rūpnīcas korpusu, pārvaldes un laboratorijas ēku, vairākas kopmītnes un dzīvojamās ēkas, no jauna uzcelt galveno cechu, elektromašīnu cechu, kur jau iesākta pirmo pēpilsētas elektrovilcienu motoru un apgaismošanas aparātu ražošana? Vai tik šā laikā būtu iespējams darbā laist pusē, t. i. trīspadsmit, no rūpnīcā paredzēto cechu skaita?

Un tas ir tikai sākums, rūpnīcas dzīves agrals rīts. Kur tad vēl visa diena!

Migla kļuva rēnāka, pa māksūnu spraugām izlauzās spožs saules mir-

dzums, vēstījot jaunās darba dienas sākumu. Maīna vēl nebija iezvanīta, bet pa rūpnīcas teritoriju jau redzēja staigājam cilvēkus. Šķita — šeit nekad nav kļusuma un miera, Jokmanis uz brīdī apstājās un īgu skatienu pavadīja smagi piekrauto vagoneti ar kokmateriāliem. Tos nogādā aiz aizžogojuma, kur top jaunā rūpnīca. Tur pašreiz atjauno galveno korpusu smago mašīnu ražošana. Vienā daļā korpusa atjaunošanas darbi jau pabeigtī — tuvākā laikā sāksies mašīnu montēšana. Tuvojas noslīgumam kalves izbūve; iesākta jauna un moderna lietuves cecha celšana. Līdztekus šiem darbiem norīt katlu mājas celtniecība. Pašreiz veic plašus zemes darbus speciālu cauruļu tīkla iekārtošanai zem zemes, jo tad, kad šeit pēc divi gadiem darbs noritēs visos 25 cechos un pacelsies jaunā strādnieku socialistiskā pilsētina ar daudziem vairākstāvu namiem, veikalēm, skolām, bērnu dārzēm un dažādiem komunāliem uzņēmumiem, — svarīga ir aktuāla problēma būs apkures jautājums. Par to domājot, jau šodien rūpnīcas teritorijā izbūvē speciālu, centralizētu centralapķures tīklu. Lielā katlu māja būs šis centralapķures sirds. Lai līdz 1950. gadam pīnīgi uzceltu Rīgas elektrotomašīnu rūpnīcu — tas ir apbūvētu 17,5 ha lielu platību ar 35 jauceltnēm un līdz Staļina ceturtais piecgades beigām nodrošinātu produkcijas izlaišanu par 19 milj. rubļu. — celtniecību darbiem padomju valsts asīgnējusi 82 milj. rubļu. Tā ir apmēram tāda suma, par kuru var uzcelt sešpadsmit modernas 5—6 stāvu ēkas.

Visu to iedomājoties, Jokmanis sajūta dziļu gandarījumu un prieku par savu rūpnīcu. Tā bija nākotne, kas nēslēpjas kaut kur aiz tāliem kalniem, bet atrodas tepat, pavisam tuvu. Jā, tā bija dzīve, plaša, varena, neapraktāma, tā bija padomju dzīve! Tas nebija tukšs sēpnis — nē! To viņš zināja. Jau tagad viņš rūpnīcā izgatavo tramvaju motoru daļas Leningradas, Tbilisī un Dņepropetrovskas tramvaju vagoniem; aparātu Maskavas—Aleksandrovas elektificētiem vilcieniem; vilcienu apgaismošanas ģeneratorus Leningradas rūpnīcas ražotiem pasažīrvagoniem; motorus Rīgas tramvaju vagoniem.

Bet tas nav viss. Pirms neilga laika, tikai augustā, rūpnīcā sāka piepilsētās elektrificēto

vilcienu motoru izgatavošanu. Bet kur tad vēl sarežģītā elektrovilcēja iekārta ražošana, kur apvienojās visdažādākie darba procesi! Elektrovilcienu katra vagona iekārta izbūvei nepieciešams 15 tūkstoš detaļu — kādu precizitāti un darba prasmi tas prasa no strādniekiem, meistariem un inženieriem! Un tad atslēdznieka Jokmana acu priekšā nostājas aparātu nodalās viru cietās, apnēmīgās sejas. Jā, tie ir vīri, uz kuriem var palauties. Vecākais meistars Aleksandrovs, brigadierī Goldins un Upītis, strādnieki Hlebnikovs, Zvaigzne, Klauvis, Ivanovs! Kas visus viņus spēj uzskatīt!

Un kad viņš par šiem cilvēkiem domā, atmiņā nāk kāda augusta diena.

... Darba diena rūpnīcā bija beigusies. Sakārtojās darba galdū, atslēdznieks Jokmanis pa paradumam pirms mājās iešanas uzkāpa augšā aparātu nodalā. Tā tūpat kā paša māja. Ik mašīna, ik darba galds pazīstams — taču savām rokām tos uzstādīja! Vārbūt tāpēc šī nodala un tās cilvēki tik tuvi sirdī.

Nodalā vēl strādāja. Likās, sirena, kas vēstīja darbadienas noslīgumu, uz šiem vīriem un pusaudžiem neattiektos. Piesarkušām sejm, pārliekušies pār sarežģītām mašīnām, viņi strādāja acu nepaceldami.

Ienācējam varēja likties, ka viņi atrodas kādā citā pasaulē. Taču viņu pasaule nebija nekas cits, kā vienīgi šodienas cīņu un uzvaru pasaule.

Atslēdznieks pietāja kādam jaunam strādniekam, kas pašreiz uztina kādu spoli. Pēkšni, ar tikko slēptu neapmierinātību, viņš nometa to uz galdā:

— Vai tu redzi, kas par spībiņu? — viņš izsaucās. — Ne no vietas! Vairākas stundas noņēmos, un ...

— Un nekā? — pētīja atslēdznieks Jokmanis, skatīdamies brigadierī Upīša satrauktajā sejm. Jā, elektrovilcienu aparāts «RS», kuru Upīša brigade apguva, nedeva miera — to skaidri varēja lasīt brigadierī sejm.

Upītis pārliecās pār kādu zīmējumu un, likās, aizmirsa blakusstāvošo Jokmani, — tā viņu valdzināja šis skaitļu kolonas un izliektās līnijas.

— Launākais ir tas, ka varam lauzt vārdū — šajā mēnesī aparāts jānodod, lai jau septembrī varētu uzskāt «RS»

sistemātisku ražošanu, — runāja Upītis, paceldams galvu no zīmējumiem.

Atslēdznieks Jokmanis saprata Upīša rūpes: kā laikā un labi veikt uzdevumu. Bet veikt nebija viegli. Jaunā aparāta izgatavošana prasīja sevīšķī precīzas ierīces un darba rīkus, bet ne visi tie bija.

Upītis zaudēja pacietību.

— Bet mēs — uz vietas! Goldina brigade tagad noteikti aizsteigsīgs mauns priekšā. Viņi savu jauno aparātu «JR-8» — jau drīz nodos. Mēs nespējam turēt vārdū!

Pie viņiem pietāja meistars Aleksandrovs, nosvērtis un mierīgs kā vienmēr.

— Visa nelaime spoles liekšanā, — viņš paskaidroja, — jātdomā kāda ierīce, kas to precīzi un labi liektu!

Upītis sarauca uzacis un no viņa nervozajām kustībām varēja redzēt, kā par meistara atklājumu viņš saniknots. To taču viņi viņi zināja, ka valnojama spoļu, un ne tikai spoļu vien, trūka dažādi krāsainie metall. Izdomānu ar ko aizstāt!

Bet aparātu nodalās vīri nebūtu vīri, ja neprastu pārvarēt grūtības. Kaut viss prasīja liekas darba stundas, lielu izdomu, viņi tomēr uzvarēja.

Augustā cecha nodeva aparātus «RS», «JR-8» un «JC-28». Pirmoreiz Latvijā izgatavoja šos komplicētos aparātus elektrificētiem vilcieniem. Septembrī rūpnīca jau ražoja 15 šādu aparātu, bet līdz gada beigām sasniezda pirmo simtu.

... Pales gads, divi. Nozudēs sastatnēs pie jaunceltnēm, nozudīs aizžogojumi un pacelsies rūpnīca — gigants, šalčošu apstādījumu apņemta. Nekas vairs neaizgādīnās par tām dienām, kad šeit melnoja tukši korpusi un krāsmatas. Tikai to dienu liekums, kad cilvēki tulznainām rokām cēla šeit milzīgo rūpnīcu, savu rītdienu — šo dienu liekums nekād nezudīs nebūtībā. Darba dūna Rīgas elektromašīnu rūpnīcā stāstīs par aparātu un instrumentālā, par izolācijas un galvamiskā, par celtniecības un mehāniskā un citu cechu strādnieku darbu, par Pētersonu un Jokmana, Aleksandrova un Upīša, Maksimova un Ivanikova, par strādnieku un meistaru, tehniķu un inženieru cīņu par staļinisko piecādi, cīņu par komunismu.

MIERA BALSS

E. RIETUMS

Dienās, kad anglosakšu avānturistiskā agresīvo bloku un pakto politika sāta savus augstākos vilņus, kad vienkāršie cilvēki visās pasaules malās ar bažām un nemieru redzēja savēlīgos draudus saspīlējumam starptautiskajā arenā, — no Maskavas atskanēja lielā Stalina vārds, kas ar savu autoritāti, principālīti un miermīlību lika atviegloti uzelpot miljoniem, lika vēl spozāk iekvēlot tautu cerībai un tautu ticībai ilgstošam mieram. Visas pasaules brīvību mīlošās tautām šie vārdi bija kā saules stars negaisa debesīs. Kā zibens tie samulcināja, pārsteidza, pienāgloja pie kauna staba un atmosfēra nelielu, bet iespaidīgu kara kurinātāju klīki, kura savā melnajā darbā «kā vēlns pestītāja» vairās gašā miera vārda, «Generalisimusa Stalina atbildēs, — rakstīja laikraksts «New-York Star» savā ievadrakstā, — vārds «miers» figurē trīs reizes. Tas padara domīgus pat vislielākos skeptiķus.» Laikraksta ievadnieks Rodžers te rīkojas tipiski reacionāri amerikāniski: viņš «analizēja» biedra Stalina atbildēs izolēti, atrauti katru vārdu, cenzdams tāda ceļā atrast to «slēpēno jēgu», kādu starptautiskā reakcija mēdz pierakstīt padomju valstsvīru paziņojumiem; bet pat šai maz paticīgajai, uz sagrozišanu mērķētā darbā Rodžers, kā pats atzīnīs, uzdūries nepārvaramam skērslim — vārdam «miers».

Ko gan pēdējos gados nav pūlējusies amerikāņu fašistiskā reakcija un tās kalpi Eiropā, lai tikai izskaustu no cilvēku apziņas vārdu un jēdzienu «miers». Pazīstamais amerikāņu atomnieks Bernards Baruchs pasludināja: «Ja kara dienās ilgajās pēc miera, tad, iestājoties mieram, tas jo drīzi kļūst mocošs un tikko panesams.» Amerikāņu žurnālistam Valteram Lipmanam viedr apšaubāmais gods kā pirmajam lietot vārdu «amerikāņu miers» (pax americana), kas kļuvis par sinonīmu amerikāņu pasaules kundzībai un amerikāņu agresijai. Kopš pirmajām miera dienām «amerikāņu miera» piekritēji nīteja kara mieram. Kur bija viņu spēkos, tie izprovocēja un sekmēja asinainus konfliktus. Ar amerikāņu svētību un atbalstu iedezināja kara ugunsgrēkus Ķīnā un Griekijā, Indonēzijā un Palestīnā, Vjetnamā, Birmā un Malajā. Un esošo konfliktu paplašināšanu miera ienaidnieki vienmēr pūlējās apvienot ar neesošo izpūškošanu un izpūšanu. Tā prasīja brunosānās magnātu intereses, tā prasīja savrupuās kapitalistiskās ekonomikas likumi.

Miljoniem dotāru, kas aizgāja brunosānās vajadzībām — prasīja miljoniem ārdū, ar kuru palīdzību vajadzēja pierādīt tautām, ka karš ir norma padzība, neizbēgams un gaidāms tuvākā laikā. Tie bija meži, niecīgi, melni un melnīgi vārdi, kas ar savu masveidīgo plūsmi un skalo tūkšumu gribēja aizstāt patiesības un elementāras loģikas trūkumu. Papīrs — saka — pacēš visu. Un jāskata, ka amerikāņu laikrakstu un žurnālu papīrs šai ziņā saniedzīs pasaules rekordus. Tajos rakstīja par badu Ukrainā un četrsimts pārlomju divizijām pie Elbas, par to, ka rīju mēnešu laikā Ķīnā nebūs neviena komunistu un ka Hitleru uzvarēja amerikāņu cūkas stībi; par Vācijas boļševizāciju un par to, ka katrs padomju pilsonis divas stundas dienā šau mērķi. Bet visā šajā melu chaosā bija sava noteiktā, ipatnēja kārtība: visi meli stūrēja uz vienu mērķi: pārvērst melno baltā — pierādīt pasaules tautām mūsu varēnās valsts «vājumu», mūsu

miermīlīgās valsts «agresivitāti», iztēlot mūsu tieksmes pēc tautu sadarbības par «sarkano imperialismu», un tas viss, lai sistu sev krūtīs un teiktu: Amerikai jābūt gatavai pret visām nejausībām. Zagļi paliek allaž zagļi, vienaiņa, vai tie taisās izvilkt no kabatas pulksteņi, vai laupīt tautām mieru: pastrādājot savu noziegumu, viņi kļūdz: turiet zagļi! Tā amerikāņu imperialisti, kas gatavo karu un agresiju, tiecas pēc pasaules kundzības un rada agresīvus blokus, kas savas netīrās rokas iebāzusi dzīvi svešu tautu un valstskabatās, ar nekaunīgu cinismu kļūdz pāri visai pasaulei ar savas visu panesošās preses un radio palīdzību: Keriet zagļi!

Un te pēkšņi visu šo netīro melu, apmelojumu, insinuaciju, provokāciju, tiesu komediju un avānturu skalie autori un liegie reīzori sabozās, kļuva mazi un pelēki, savilkās un ievilkās savās alās kā indīgās cūskas, kam tēraudā papēdis iedragājās mugurkaulu. Runāja Maskava, Runāja Kremļa, Runāja Stalins. Un ar viņa vārdiem runāja mūsu lielais laikmets, mūsu lielā tauta un tās neskaitāmie sabiedrotie visā pasaulē.

Miera pakts! Kādu sajūsmu, kādu tīra, godīga prieka atbalsi izraisīja šie vārdi, kurus pasaulei teica lielais Stalins. Miera pakts! — ar gandarijumu un apmierinājumu atkārtāja miljoni Eiropā, Azijā, Amerikā. Kara draudu beigās, brunosānās ierobežošanā, atomhisterijas izbeigšanā, Perspektīvas uz starptautisku sadarbību, mierīgu dzīvi, darbu.

Miera pakts! — ar cerībām atkārtāja miljoni jauniešu, kurus imperialistiskās haizivis kā lielgabala gaļu grib sviest jauna kara peklē.

Miera pakts! — dziļā savilņojumā atkārtāja mātes visā pasaulē un piespieda priekā vēl ciešāk savus milulus pie krūtīm.

Miera pakts! — ar sajūsmu atkārtāja visi brīvību un mieru mīlošie cilvēki visās valstīs, un viņu acīs staroja sajūsmā un apņēmībā cīnīties par šo mērķi.

Miera pakts? — apmulsuši un satraukti jautāja nāvēs ieroču veikalnieki, tirgotāji ar tautu brīvību un asinīm, — un, attapušies no pirmā satraukuma, kori iespiedās: to nedrīkst pielaut! Kā sliķoni piekrušies salminam, agresori uz dižajiem miera vārdiem atbildēja ar ķērcošu spieģašanu par to, ka «visas pasaules acis vērstas uz Ameriku», gaida, «ko tā atbildēs».

Tie ir — meli. Pasaules acis nav vērstas ar gaidām uz Amerikas valdošajām aprindām. Pasaule neliek arī sevīstās cerības uz ASV valdības vīru miermīlību un goda prātu. Tā pārkā labi zina par neredzamām saitēm starp Balto Namu un melno Volstritu.

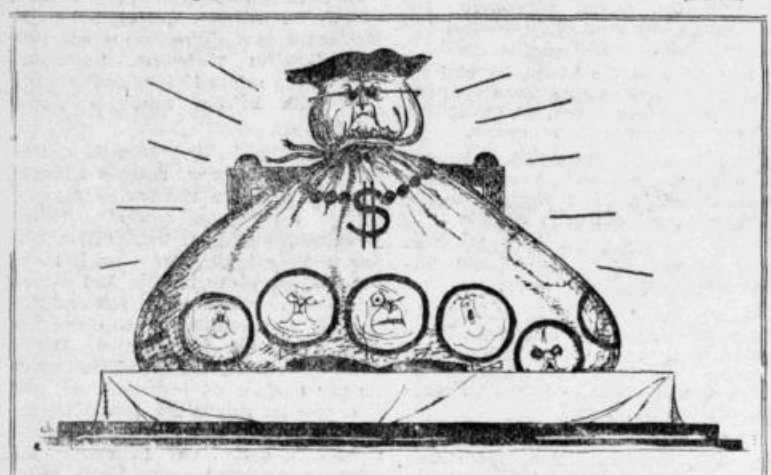
Veltīgi vēgās pasaules algotie skribenti pūlās pierādīt, ka Amerikas vadītāju noraidīšana atbilde mazinot lielā miera vēstījuma nozīmi. Tieši otrādi: uz amerikāņu oficiālo aprindu varizējuma fona tikai vēl spilgtāk, grandiozāk izceļas Padomju lielvalsts vadošā loma pasaules miera sargāšanā un stiprināšanā. Ar netīru manevru un piekanu sofismu palīdzību ASV oficiālās aprindas cenšas par katru cenu izjaukt Miera pakta noslēgšanu, bet ar šādu rīcību tās tikai nostājas atklāti jauna kara kurinātāju pusē, pret visām tautām, arī amerikāņu tautu, — kuru atbilde uz lielā Stalina vēsturisko priekšlikumu skaidri un nepāprotami dota ar simtu miljonu cilvēku vārdiem: Par mieru, pret karu!

Fakti bez komentāriem

ZINĀTNE STRUPCEĻĀ

Kā ziņo nedēļas laikraksts «Aktion», šīs dienas Medicīnas zinātņu akadēmijā Parīzē ieradās kādas attiecīgas kompanijas aģents un paziņojis, ka viņam uzdots izslēgt elektrību. Noskaidrojās, ka skadēmija nemaksā par pārtērēto elektroenerģiju jau vairāk nekā

ASV kompārijas līderu tiesas procesā aizstāvji pierādījuši, ka visi piesēdētāji amerikāņu tiesās izraudzīti no bagātīnieku vidus (Fakts)

Amerikāņu tiesnesis un viņa zvērīnātie piesēdētāji Cha-cha zīm.

Propagandē kolchozu iekārtu

Cēsu, Tukuma, Ludzas, Jēkabpils, Talsu, Zālenieku, Litenes, Līgatnes, Gulbenes un daudzos citos kultūras un tautas namos neseno nobeidza iekārtot istabas un stūrīšus, kuros izvietoti materiāli propagandē kolektīvā darba priekšrocības un ievērojamos panākumus. Šeit atrodas plaša literatūra par kolchoziem. Aprīnka kartēs redzams kolektīvo saimniecību tīkls. Grafikas un diagramas stāsta par tā nemīlīgo attīstību. Fotoattēlos, maketos un albumos sakopoti materiāli par tuvākajiem kolchoziem, to pirmīndīniekiem un augstās ražas meistariem. Izgatavoti arī maketi par tematu: «Uz turīgu dzīvi!» Te uzskatāmi parādīts, kādu izpelnu gada saņēma kolektīvās saimniecības zemnieki. Iekārtoti aprīnka labāko kolchoznieku ražojumu stendē un materiāli, kas popularizē progresīvās padomju bioloģijas zinātīnieku — Mičurina, Viljamsa, Lisenko u. c. sasniegumus lauksaimniecībā un lopkopībā.

Patlaban kolchoznieku istabās iekārtot stendus, kas būs veltīti pavasara lauku darbiem kolchozos. Šeit izstādīs dažādu šķirnes labību paraugus, norādīs ikkatras šķirnes priekšrocības. Diagramās un shēmās rādīs, kāda nozīme ir zemes pareizai mēšlošanai, sēklas iestrādāšanai.

Pie kultūras un tautas namiem noorganizētās kolchozu vēstures rakstītāju grupas jau izgatavojušas 432 albumus, kuros uzrakstītas atmiņas par to, ar kādām izjūtām zemnieki iestājas kolchozos un ko viņi gūst, ejot kopsaimniecības ceļu.

Kolchoznieku istabās un stūrīšos kultūras un tautas namu vadītāji kopā ar lauksaimniecības speciālistiem organizē kolchoznieku darba pieredzes apmaiņas vakarus un lekcijas par kolchozu celtniecības un organizatoriskajiem saimnieciskās nostiprināšanas jautājumiem.

Mūsu republikas kultūras un tautas namos jau darbojas 140 kolchoznieku istabas un stūrīši, bet tuvākajā laikā tās iekārtos arī visos pārējos kultūras un tautas namos.

E. Gruzna

Grāmatas kolchoziem

Rīgaa aprīnka kolchozu bibliotēku organizēšanai pēdējos mēnešos aprīnka izpildkomitejas kultūras un izglītības iestāžu nodāja nodevusi 4519 grāmatas. LPSR Valsts bibliotēka aprīnka kolchozu bibliotēku komplektēšanai nodevusi 45 grāmatu kompleksus ar 200 grāmatām katrā.

Tomēr šīs grāmatas veidos tikai kolchozu bibliotēku pamatu. Talkā jānāk arī citām organizācijām un uzņēmumiem, bet jo sevišķi skolām, kurām ir vislielākās iespējas savākt grāmatas. Te labu paraugu rāda Rīgas pilsētas 2. septīngadīgā skola, kas Salaspils pagasta kolchozam «Daugava» nodevusi ne vien krievu skaitu grāmatu (374), bet devusi arī grāmatu skapijus, iekārtojusi klību utt. Šis paraugs lai skubina arī citas skolas grāmatu vākšanā kolchoziem izrādīt lielāku aktivitāti. Daudzas skolas bijušas ļoti kūtras. Tā Rīgaa aprīnki ir tikai dažas skolas, kas savākušas nedaudz vairāk par 100 grāmatām, nedaudz ir to skolu, kas devušas 20—50 grāmatu, bet vairums skolu spējušas savākt tikai dažas grāmatas vai arī grāmatu vākšanu nav nemaz uzsākušas. Šo skolu vidū ir tādās lielas skolas kā Ropāžu, Turaidas, Līgatnes, Vidrižu, Mārupes, Lēdurgas u. c. skolas.

Laiks arī šīm skolām un visām iestādēm un organizācijām palīdzēt veidot kultūras dzīvi mūsu jaunajos kolchozos.

J. Priede

MUZIKALĀ DZĪVE CĒSĪS

Cēsu kultūras nama pašdarbības simfoniskais orķestris janvāra vidū sarīkoja Cēsu skolu jaunatnei veltītu koncertu-lekciju. Par simfoniskās muzikas attīstību referēja Cēsu simfoniskā orķestra diriģents Kārlis Veilands.

Koncerta programma liecināja, ka diriģents un orķestra muziķi nopietnā darbā panākuši ļoti daudz. Saliedēti un muzikālā ziņā pietiekoši izjusti izskanēja Šuberta nepabeigtās simfonijas I daļa. Tāpat arī J. Vitolīna «Latvija deļa» atstāja tikamu iespaidu klausītājos. Pārējā programmas daļā dzirdējām Rubinšteina, Spendiariova un Novikova miniaturās, kuras ar atzīstamu veiksmi orķestra spējām piemēroti instrumentētījis K. Veilands. Protams, orķestra muziķiem neatlaidīgi jāturpina sava muzikālā augšupeja. Tāpat diriģentam jāpanāk lielāka intonācijas tīrība pūšamo instrumentu grupā. Taču orķestra līdzšinējie panākumi ir skaidra liecība tam, ka Cēsu Kultūras nama pašdarbības simfoniskais orķestris spēj izveidoties par nopietnu kultūras faktoru.

A. Vaivarijs

«Cīņas» 100. pārrunu vakars notiks otrdien, 8. februārī, pl. 19. «Cīņas» zālē, Blaumana ielā 38/40. Lasītāju satikšanās ar Valsts operas un baleta teatru, Valsts drāmas teatru, Valsts dailes teatru un Valsts filharmonijas māksliniekiem. Vakara acinātī visi interesenti. Ieeja brīva.

JAUNAS GRĀMATAS

Latvijas valsts izdevniecības apgādā iznākuši šādi jauni izdevumi:

E. Birznieks-Upītis. **Pelekā akmens stāsti** (krievu val.). Tulkojusi M. Jufrakova. Ilustrējis I. Zeberīns. 65 lpp. Cena 1 rbl.

Lugas (krievu valodā): Anna Brodele. **Upesciema pavasaris**; Jūlijs Vanags. **Satikšanās krastā**; Arvids Grīgulis. **Māls un porcelāns**; Vilis Lācis. **Uzvara**, Kārļa Sūniņa mākslinieciskais iekārtojums. Cena 11 rbl. 80 kap.

N. Čurakovs. **Padomju saimniecības «Liepupe» pirmīndīnieki**. 110 lpp. Maksa 1 rbl. 50. kap.

Iļja Erenburgs. **Vētra**. Romāns. III un IV daļa. Tulkojusi Marianna Ozolina. 279 lpp. Maksa 4 rbl.

A. S. Gribojedovs. **Gudra cilvēka nelaime**. Komedija (krievu val.). 205 lpp. Cena 4 rbl.

Zanis Grīva. **Palamosas ciema zvejnieki**. Stāsti (krievu val.). 96. lpp. Maksa 1 rbl. 50. kap.

Vera Kacēna. **Zelta zvaigznes vīri**. (Krievu val.) 95 lpp. Cena 2 rbl. (Krievu val.) 299 lpp. Cena 4 rbl.

Valdis Lukss. **Rita sāk dzīvot**. Poēma (krievu val.). Tulkojis V. Deržavins. Mākslinieks J. Kins. 49 lpp. Cena 3 rbl.

Vera Panova. **Ceļa biedri**. Stāsts (krievu val.). 217 lpp. Cena 2 rbl.

Viktors Nekrasovs. **Stalinogradas ierakumos**. Romāns. Tulkojis O. Kalnciems. 222 lpp. Maksa 2 rbl. 50. kap.

Hovards Fasts. **Pēdējā robeža**. Romāns. Tulkojusi Anna Bauga. Vāku zīmējusi F. Dreimane. 347 lpp. Maksa 8 rbl.

V. Bērce. **Tavs dēls** (krievu valodā). 87 lpp. Cena 1 rbl. 50. kap.

Olga Bergholce un Georgijs Makogonenko. **Pie mums uz zemes**. Luga. Tulkojusi Mirdza Kempe. Vāku zīmējis K. Vidīns. Maksa 3 rbl.

A. Pumpurs. **Lāčplēšis**. Tautas epos (krievu valodā). Vladimira Deržavina tulkojums. Girta Vilka ilustrācijas. 193 lpp. Cena 60 rbl.

J. Rainis. **Līrikas izlase** (krievu val.). Sastādījis K. Krauliņš. Mākslinieks A. Dimiņš. 220 lpp. Cena 10 rbl. Jānis Sudrabkalns. **Dzejas** (krievu val.). Mākslinieks R. Dzenis. 66 lpp. Maksa 3 rbl. 50. kap.

A. Sukovskis. **Socialistiskā darba varonis Ernests Zēbergs** (krievu val.). 28 lpp. Cena 30. kap.

Andrejs Upītis. **Atgrieztais**. Stāsti (krievu val.). 57 lpp. Cena 1 rbl. 20. kap.

Andrejs Upītis. **Stāsts par mācītāju**. Ilustrējis V. Dišlers. 80 lpp. Maksa 1 rubli.

Andrejs Upītis. **Sūnu ciema zēni**. Stāsts (krievu val.). Tulkojis J. Sūmanis. J. Delvera vāks un ilustrācijas. 143 lpp. Cena 8 rbl.

Andrejs Upītis. **Vecās ēnas**. Ieskapa. Kārļa Sūniņa vāks. 239 lpp. Maksa 2 rbl. 50. kap.

Andrejs Upītis. **Zaļā zeme**. Romāns (krievu valodā). Tulkojusi K. Kozlovskā un E. Kondratjeva. Ilustrējis R. Tilbergis. 832 lpp. Maksa 30 rbl.

J. Iljijs Vanags. **Stāsti par Daugavu**. (Krievu val.). Tulkojusi M. Zalmane. Ilustrējis A. Lapīns. 171 lpp. Cena 6 rbl. 50. kap.

BORISS ASAFJEVS

Padomju muzikālā kultūra cietusi smagu zaudējumu: miris PSRS tautas mākslinieks, Stalina premijas laureāts, PSRS Padomju komponistu savienības priekšsēdētājs, akademiķis Boriss Vladimirovičs Asafjevs — izcilis padomju muzikas darbinieks un zinātnieks, taļantīgs komponists un ievērojams sabiedrisks darbinieks.

Ar B. Asafjeva nāvi esam zaudējuši kvēlu krievu klasiskās muzikas propagandistu, nelokāmu cīnītāju par augsti idajisku, tautisku un realistisku padomju muziku. Viņa estētiskie principi bija veidojušies saskaņā ar «varēnās kopas» izvirzītajiem uzskatiem, kas pāri visam mākslā vērtēja saturu, demokratismu, nacionālo ipatnību. Ar neparastu iedziļināšanās spēju, kas piemīt tikai nedaudziem visievērojamākajiem pētniekiem, B. Asafjevs savos daudzajos, ģenialo krievu komponistu darbības veltītajos darbos atklājis krievu muzikas būtību, tās progresīvo lomu visās pasaules muzikālās kultūras attīstībā.

B. Asafjevs dzimis 1884. gadā. 1909. gadā viņš beidzīs Pēterburgas universitāti, muzikālo izglītību ieguvis Pēterburgas konservatorijā. Sākot ar 1914. gadu, viņš, ar pseidonīmu Boriss Glebovs, sistemātiski raksta muzikas kritikas. B. Asafjeva zinātniskās un radošās darbības spoža uzplaukuma periods sākās mūsu padomju laikmetā, pēc Oktobra revolūcijas uzvaras.

Sākot ar pašiem pirmajiem pēcrevolūcijas gadiem, viņš kļuvis par aktīvu un neatlaidīgu padomju muzikālās kultūras cēlāju. Viņš rada kapitālus darbus, kas veltīti muzikas teorijai un

vēsturei («Simfoniskās etides», «Vēstules par krievu operu un baletu» u. c.), daudzos pētījumus par Čaikovski un Musorgski, viņš publicē rakstus, kuros dedzīgi acina komponistus ievērot jaunās padomju dzīves prasības, tuvināties tautai.

Lielu cieņu visā padomju tautā ieguvis B. Asafjeva skandarbī. Uz visām lielākajām padomju operateātru skatuveš uzvesti viņa baleti «Parīzes liemeš», «Bachčisarajas strūkļaka», «Kaukaza gūsteknis», Leningradas varonīgās aizstāvēšanas dienās, dzīvodams smaga ielenktās pilsētas apstākļos, viņš saraksta vairākus ievērojamus darbus, tai skaitā izcilu grāmatu par Ģīnku, kas apbalvota ar Stalina premiju.

Pēc VK(b)P CK vēsturiskā lēmuma par muzikas jautājumiem, padomju komponistu pirmajā Vispasaules kongresā B. Asafjevu vienbalsīgi ievēlēja par PSRS Padomju komponistu savienības valdes priekšsēdētāju. Atrādzamies šai atbildīgajai posteni, viņš devis, sevišķi nozīmīgu ieguldījumu padomju muzikas straujas attīstības veicināšanā.

Padomju valdība augstu novērtējusi B. Asafjeva nopelnus Dzimtenes labā, apbalvojusi viņu ar divām Stalina premijām, diviem Lenina ordeniem, Darba Sarkanā Karoga ordeni, piešķirusi viņam PSRS tautas mākslinieka goda nosaukumu.

Padomju muzikas darbinieki vienmēr rūnīgi glabās Borisa Asafjeva atstāto radošo mantojumu, kas ir padomju kultūras lepnums, un vienmēr naturēs atmiņā viņa cildeno, patiesa savas tautas mākslinieka un patriota tēlu.

MICHAĪLS GOLODNIJS

Nesen miris populāro dziesmu «Partizans Zeļezpaks», «Dziesma par Šcorsu» u. c. autors Michāils Golodnijs.

1922. gadā iznāca pirmais Michāila Golodnija dzejoļu krājums «Pāji», kas guva dzīvu atsaucību Ukrainas komjauniešos. Drīz pēc pirmā krājuma sekoja arī otrs — «Tas, kas virs zemes», vairāki dzejoļu cikli par pilsoņu karu, krājums «Veco balsis».

Michāils Golodnijs ir pilsoņu kara cīņu dalībnieks un viņa dzejoli par šo varonīgo cīņu laiku liela patosa un sajūsmas piesātināti. Šai dzejā Golodnijs ir dedzīgs cīnītājs par socialisma zemi,

nesamierināms kapitalisma ienaidnieks. Naidis pret visu reacionāro ar sevišķu spēku izpaudās Golodnija pēdējos mūža gados, kad pašinājās ideoloģiskā cīņa starp demokrātijas un reakcijas nometnēm.

Michāils Golodnijs bija karsts savas dzimtenes patriots, dzejnieks-boļševīks.

Latviešu rakstnieki ar Michāila Golodnija nāvi zaudē lielu latviešu padomju literatūras draugu, tās popularizētāju krievu valodā; M. Golodnijs tulkojis krievu valodā daudzus latviešu padomju dzejnieku darbus.

Paskaidrojums

Latvijas valsts izdevniecības izdotājam A. Zilīnska dziesmu krājumā ar manu vārdu ievietots A. Zilīnska komponēts dzejoļis «Plostnieka meitene». Nezinu, kā tas gadījies, bet jūtos spiests pa-

skaidrot, ka tas nav mans, bet gan Valda Grēvina dzejolis un ar Valda Grēvina vārdu arī pagājušajā gadā iespiests «Karogā». Jānis Grots